

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Podgrodzie Toruńskie”

Zławieś Wielka 2009

1. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR

1) nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze:

a) nazwa LGD

Lokalna Grupa Działania Podgrodzie Toruńskie”

b) status prawny – stowarzyszenie,

c) data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego:

09.06.2006r. – rejestracja w KRS; 09.01.2009r. – zmiana danych w rejestrze

d) numer KRS – 0000258736.

2) opis procesu budowania partnerstwa:

Pod koniec 2004 roku Gmina Zławieś Wielka złożyła wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Zdrowo żyć – zdrowym być” w ramach schematu I Pilotażowego Programu Leader+. Na mocy porozumienia gmin Zławieś Wielka, Wielka Nieszawka i Lubicz postanowiono wspólnie utworzyć partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

W czerwcu 2005r. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa zatwierdziła projekt do realizacji.

13 września 2005r. została podpisana umowa nr L/01/087/04 między gminą Zławieś Wielka a FAPA na kwotę 150 tys zł netto.

W czwartym kwartale 2005r. przeprowadzono procedurę udzielania zamówień publicznych. 1 grudnia 2005r. wyłoniono dwóch wykonawców projektu: firmy Dorfin i Proksen z Torunia.

4 stycznia 2006 roku odbyło się zebranie założycielskie, gdzie wybrano formę organizacyjną, tj. stowarzyszenie oraz debatowano nad nazwą dla Lokalnej Grupy Działania.

Z racji bliskości położenia gmin wokół strategicznego miasta jakim jest Toruń oraz skierowaniu usług m.in. do jego mieszkańców zdecydowano się na nazwę „Podgrodzie Toruńskie”.

Dokonano wyboru zarządu Stowarzyszenia, komisji rewizyjnej i sądu koleżeńskiego.

W trakcie kolejnych spotkań Lokalna Grupa Działania wypracowała statut stowarzyszenia i złożyła odpowiednie dokumenty w sądzie w celu rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W wyniku wypracowania statutu, który uzyskał akceptację, 9 czerwca 2006r. Stowarzyszenie uzyskało wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W 2006 roku Lokalna Grupa Działania złożyła wniosek o dofinansowanie projektu pn. "Poprawa jakości życia na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Podgrodzie Toruńskie". W wyniku pozytywnej oceny formalno-merytorycznej projekt został pozytywnie zaakceptowany i 1 lutego 2007 roku stowarzyszenie podpisało umowę nr L/02/181/2006 z FAPĄ na kwotę 680 tys. zł. Przez ponad rok Lokalna Grupa Działania realizowała zadania takie jak: szkolenia agroturystyczne, językowe, komputerowe, warsztaty z zakresu produktu lokalnego i biomasy, organizacja festynów, przeprowadzono badania marketingowe w celu określenia rodzaju zapotrzebowania mieszkańców okolicznych miast na formę wypoczynku na obszarze Podgrodzia, zlecono wykonanie koncepcji technicznych dla miejsc wypoczynku mieszkańców wsi, utworzono trzy punkty konsultacyjne Centrum Wspierania Przedsiębiorczości w gminach, zorganizowano wyjazdy studyjne do gospodarstw agroturystycznych w kraju i zagranicą (m.in. Kraków, Austria, Gdańsk) a także opracowano materiały promocyjno-informacyjne.

W 2008 roku rozpoczęto proces przygotowywania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2009-2015. Wprowadzono zmiany do statutu, powołana pierwszą Radę stowarzyszenia LGD „Podgrodzie Toruńskie”. 9 stycznia 2009r. Stowarzyszenie uzyskało wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Pilotażowy Program Leader+ umożliwia połączenie potencjału ludzkiego i zrealizowanie wspólnym wysiłkiem celów wypracowanych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz w Lokalnej Strategii Rozwoju dla gmin Zławieś Wielka, Wielka Nieszawka i Lubicz.

3) charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu

Do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Podgrodzie Toruńskie” należą organizacje, które od wielu lat działają niezwykle aktywnie na rzecz rozwoju swoich gmin.

W składzie Zarządu LGD jest ponad 50% partnerów społeczno-gospodarczych oraz nie mniej niż 40% kobiet jak i mężczyzn.

Zasady i sposób rozszerzania składu LGD wyznacza statut stowarzyszenia, według którego członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być osoba pełnoletnia, korzystająca z

pełni praw publicznych, która złoży deklarację członkowską wraz z pisemną rekomendacją pochodzącą od co najmniej piętnastu członków założycieli Stowarzyszenia.

Członkowie Stowarzyszenia LGD Podgrodzie Toruńskie

Członkowie założyciele

L.p.	Imię i nazwisko		
	Gmina Zławieś Wielka		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Tadeusz Smarz	Urząd Gminy Zławieś Wielka	publiczny
2.	Mirosław Kwiatkowski	Urząd Gminy Zławieś Wielka	społeczny
3.	Mateusz Mięsikowski	Sołtys sołectwa Łążyn	społeczny
4.	Lidia Finkelstein	Stowarzyszenie „Promyk Nadziei”	społeczny
5.	Małgorzata Jaśkiewicz	Stowarzyszenie „Nasza Gmina”	społeczny
6.	Ewa Łobaczewska	Stowarzyszenie „Promyk Nadziei”	społeczny
7.	Teodora Pudło	Wspólnota Mieszkaniowa Zławieś Mała	społeczny
8.	Tomasz Zwirbla	Bank Spółdzielczy w Toruniu O/Zławieś Wielka	gospodarczy
	Gmina Lubicz		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Marek Olszewski	Urząd Gminy Lubicz	publiczny
2.	Andrzej Siemianowski	Zespół Szkół w Lubiczu Górnym	społeczny
3.	Barbara Kisielewska	-	społeczny
4.	Stanisław Nowakowski	-	społeczny
5.	Elżbieta Seweryn	rolnik	społeczny
6.	Andrzej Hercka	Euro-Light	gospodarczy
7.	Elżbieta Łoń	Bank Spółdzielczy w Grębocinie	gospodarczy
8.	Hanna Anzel	Stowarzyszenie „Towarzystwo Inicjatyw Lokalnych”	społeczny
9.	Wojciech Kniec	Stowarzyszenie „Towarzystwo Inicjatyw Lokalnych”	społeczny
10.	Maria Będlin	Stowarzyszenie „Europejski czwartek”	społeczny

	Gmina Wielka Nieszawka		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Kazimierz Kaczmarek	Urząd Gminy Wielka Nieszawka	publiczny
2.	Jacek Mularz	Urząd Gminy Wielka Nieszawka	społeczny
3.	Alina Sobecka	Ośrodek Kultury w Małej Nieszawce	społeczny
4.	Bronisława Masłowska	Szkoła Podstawowa Mała Nieszawka	społeczny
5.	Edyta Wilento-Pióro	Szkoła Podstawowa Cierpice	społeczny
6.	Bożena Górską	Zespół Szkół w Rzęczkowie	społeczny
7.	Robert Bugajski	Gospodarstwo Agroturystyczne „Brzoza”	gospodarczy
8.	Tomasz Zakierski	PPHU „Witpol”	gospodarczy
9.	Tomasz Szymański	Gospodarstwo Agroturystyczne „RANCHO”	gospodarczy
	Toruń		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Walentyna Skąlecka	Szkoła Podstawowa Cierpice	społeczny

Członkowie zwyczajni

L.p.	Imię i nazwisko		
	Gmina Zławieś Wielka		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Gmina Zławieś Wielka		
2.	Janusz Piotrowski	Gospodarstwo Rolne Anrol Sp. z o.o.	gospodarczy
3.	Piotr Grodzki	Urząd Gminy Zławieś Wielka	społeczny
4.	Andrzej Walczyński	Stowarzyszenie „Nasza Gmina”	społeczny
5.	Zbigniew Drewnowski	-	społeczny
6.	Bogumiła Kalicka-Kalinowska	Koło Gospodyń Wiejskich w Górsku	społeczny
7.	Joanna Olewińska	Marwit Sp. z o.o.	gospodarczy
8.	Alina Maciejewska	Urząd Gminy Zławieś Wielka	społeczny

	Gmina Lubicz		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Gmina Lubicz		
2.	Anzel Donacjusz	Urząd Gminy Lubicz	społeczny
3.	Robert Wiśniewski	Ferma Drobiu Gospodarstwo Rolne	gospodarczy
4.	Łukasz Falkowski	-	społeczny
	Gmina Wielka Nieszawka		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Gmina Wielka Nieszawka		
2.	Waldemar Gołaś	Urząd Gminy Wielka Nieszawka	społeczny
3.	Irena Lewandowska	-	społeczny
4.	Helena Dąbrowicz	Gospodarstwo prywatne	gospodarczy
5.	Stanisław Masalski	rolnik	gospodarczy
6.	Grażyna Cewe	rolnik	gospodarczy
	Toruń		
	Imię i nazwisko	Instytucja	Sektor
1.	Daria Jeziórska	rolnik	gospodarczy
2.	Jacek Błazejewski	Dorfin –Doradztwo Ekonomiczne i Finansowe	gospodarczy
3.	Marzena Robaczewska	Urząd Gminy Lubicz	społeczny

4) struktura rady

Lp.	Imię i nazwisko	Reprezentowany podmiot	Gmina	Sektor
1	Donacjusz Anzel	Urząd Gminy w Lubiczu	Lubicz	społeczny
2	Barbara Kisielewska	-	Lubicz	społeczny
3	Andrzej Hercka	Euro-Light	Lubicz	gospodarczy
4	Waldemar Gołaś	Urząd Gminy w Wielkiej Nieszawce	Wielka Nieszawka	społeczny
5	Edyta Wilento-Pióro	Szkoła Podstawowa Cierpice	Wielka Nieszawka	społeczny
6	Walentyna Skąlecka	-	Wielka Nieszawka	społeczny
7	Zbigniew Drewnowski	-	Zławieś Wielka	społeczny
8	Teodora Pudło	Wspólnota Mieszkaniowa Zławieś Mała	Zławieś Wielka	społeczny
9	Piotr Grodzki	Urząd Gminy w Złajwsi Wielkiej	Zławieś Wielka	społeczny

5) zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

a) zasady powołania członków organu decyzyjnego LGD, uregulowane przepisami statutowymi

Członkowie Rady wybierani są zgodnie z § 18 pkt 2 Statutu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Podgrodzie Toruńskie”.

Rada w co najmniej 50% składa się z podmiotów, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. B i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet – wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie.

Nie można być jednocześnie członkiem Zarządu i Komisji Rewizyjnej, Rady.

b) zasady odwoływania poszczególnych członków organu decyzyjnego LGD, uregulowane zapisami statutowymi

Członkowie Rady odwoływani są zgodnie z § 15 pkt 3 lit. c Statutu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Podgrodzie Toruńskie”.

Utrata członkostwa w Stowarzyszeniu następuje wskutek:

- wystąpienia ze Stowarzyszenia
- wykluczenia ze Stowarzyszenia uchwałą członków Zarządu
- śmierci członka lub likwidacji osoby prawnej.

Członek może zostać wykluczony ze Stowarzyszenia w razie:

- rażącego naruszenia postanowień Statutu
- rażącego sprzeniewierzenia się idei, dla której Stowarzyszenie zostało powołane
- nieuregulowania składek członkowskich przez cztery kolejne okresy składkowe

Od uchwały Zarządu o wykluczenie ze Stowarzyszenia członkowi przysługuje prawo odwołania się do Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia w terminie 14 dni od dnia otrzymania uchwały wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o możliwości odwołania się.

c) opis procedury funkcjonowania organu decyzyjnego LGD, w tym procedury wyłączenia członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia

okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości, co do jego bezstronności, w szczególności w przypadku, gdy wniosek dotyczy jego gminy bądź podmiotu, który reprezentuje, a także w przypadku ubiegania się przez tego członka o wybór operacji w ramach działania 4.1 Wdrażanie LSR

Przed dyskusją i głosowaniem nad wyborem operacji członkowie Rady podpisują deklarację poufności i bezstronności.

W głosowaniu i dyskusji nad wyborem operacji nie bierze udziału członek Rady, którego udział w dokonywaniu wyboru operacji może wywołać wątpliwości, co do jego bezstronności.

Z mocy prawa wykluczeniu podlegają:

- osoby składające wniosek
- osoby spokrewnione w pierwszej linii z wnioskodawcą
- osoby zasiadające w organach lub będące przedstawicielami osób prawnych składających wniosek

W przypadkach innych niż wymienione o wykluczeniu decyduje głosowanie Rady.

Zasady funkcjonowania Rady LGD szczegółowo reguluje Regulamin organizacyjny Rady.

6) kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Wszyscy członkowie Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Podgrodzie Toruńskie” ukończyli szkolenie "PROW 2007-2013 - Oś 3 i 4" organizowane przez Zakład Socjologii Obszarów Rustykalnych UMK w Toruniu.

Pięciu spośród członków organu decyzyjnego ukończyło szkolenie "Rola i zadania Lokalnej Grupy Działania w realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oś 3 i oś 4" organizowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Krakowie.

Jeden członek Rady posiada świadectwo uczestnictwa w szkoleniu "Europejski Fundusz Społeczny dla partnerstw i porozumień lokalnych".

Jeden członek Rady włada językiem angielskim w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się.

7). doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Członkowie LGD mają spore doświadczenie w zakresie realizacji operacji powiązanych z PROW, celami LEADER oraz rozwojem wsi, także tymi finansowanymi ze środków UE. Gminy, jako partnerzy realizowały łącznie 14 projektów współfinansowanych ze środków UE, w tym 3 z zakresu Odnowy wsi, 3 z SAPARDu, 3 ze ZPORR, a także z różnych programów krajowych. Członkowie stowarzyszenia będący stowarzyszeniami realizowali projekty współfinansowane ze środków EFS oraz programów UE dotyczących edukacji na terenach wiejskich. Sama LGD realizowała 2 projekty finansowane z Pilotażowego Programu LEADER+. Członkowie będący osobami fizycznymi realizowali projekty badawcze i edukacyjne dotyczące zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich. Dr Wojciech Knieć realizował 3 projekty badawcze – wdrożeniowe związane ze zrównoważonym rozwojem turystyki wiejskiej, kształceniem liderów wiejskich na odległość oraz realizuje obecnie duży międzynarodowy projekt przygotowujący liderów wiejskich do studiów z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. P. M. Jaśkiewicz realizowała dwa projekty związane z oddolnymi inicjatywami edukacyjnymi na terenach wiejskich.

2. Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

Lokalna Grupa Działania „Podgrodzie Toruńskie” obejmuje obszar trzech gmin wiejskich:

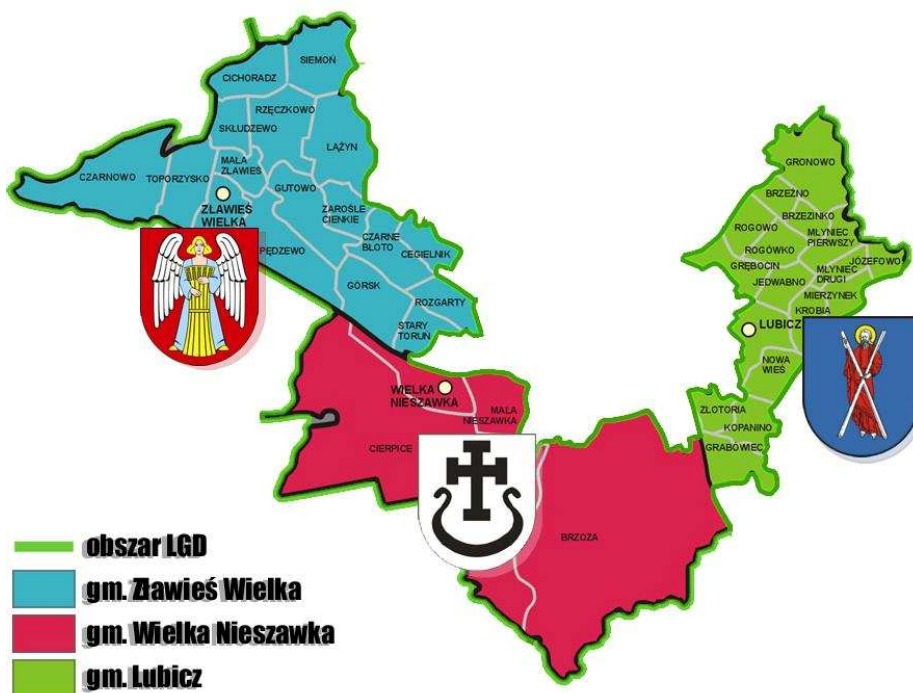
- Zławieś Wielka - identyfikator JPTK - 041509 2
- Wielka Nieszawka – identyfikator JPTK - 041508 2
- Lubicz. – identyfikator JPTK - 041504 2

2.1. Uwarunkowania przestrzenne

LGD „Podgrodzie Toruńskie” zajmują łączną powierzchnię 499,5 km², z czego na poszczególne gminy przypada:

- Zławieś Wielka – 177,5 km²
- Wielka Nieszawka – 216 km²
- Lubicz. – 106 km²

Obszar LGD „Podgrodzie toruńskie” na tle województwa kujawsko – pomorskiego

2.1.2 Uwarunkowania geograficzne

Gminy stanowiące LGD położone są na obszarze Pradoliny Eberswaldzko – Toruńskiej, gdzie ukształtowanie terenu jest dość charakterystyczne i podobne dla wszystkich z nich. Cechą wspólną są bowiem skarpy nadrzeczne – nadwiślane i nad rzeką Drwęcą w gminie Lubicz. Ukształtowanie powierzchni jest łagodne, z rzadkimi wzniesieniami. Średnia wysokość n.p.m. obszaru to ok. 110 m. Krajobraz jest urozmaicony licznymi terenami leśnymi i zagajnikami. Spoiwem obszaru jest rzeka Wisła, przepływająca przez teren wszystkich gmin.

Wszystkie gminy położone są w województwie kujawsko – pomorskim, na terenie powiatu toruńskiego. Są to gminy wiejskie, położone w bezpośredniej bliskości Torunia.

Obszar LGD od zachodu zamyka bezpośrednio sąsiedztwo innego dużego miasta – Bydgoszczy, od południa – rozległe tereny gmin: Gniewkowo, Aleksandrów Kujawski i Rojewo, z rozległymi obszarami leśnymi, wykorzystywanymi jako poligon wojskowy. Od wschodu i północy LGD otaczają gminy typowo rolnicze, z cechami podmiejskimi: Obrowo, Kowalewo Pomorskie, Ciechocin i Łysomice oraz Łubianka. Wszystkie gminy zaś otaczają położony centralnie względem nich miasto Toruń.

Nazwa LGD – „Podgrodzie Toruńskie” - oddaje tę specyfikę gmin doń należących – otaczających centralnie względem wszystkich nich położony Toruń. Dodatkowo wszystkie gminy łączy funkcjonalne powiązanie z tym miastem, o czym jednak mowa w zakończeniu tejże części LSR.

2.1.3 Uwarunkowania przyrodnicze

Obszar LGD Podgrodzie Toruńskie obejmujący teren gminy Zławieś Wielka, Lubicz i Wielka Nieszawka znajduje się na terenie ostatniego zlodowacenia. Miało ono wpływ na charakter zasobów środowiska przyrodniczego. Budowa geologiczna to przede wszystkim osady czwartorzędowe, które są ubogie, zarówno ilościowo jak i jakościowo, w surowce naturalne. W krajobrazie często występują wysoczyzny morenowe z rynnymi polodowcowymi oraz doliny rzeczne z terasami. Elementami charakterystycznymi, występującymi na terenie gminy Zławieś Wielka i Wielka Nieszawka są obszary wydumowe. Różnicowanie ukształtowania terenu oraz różne pochodzenie geologiczne podłoża wpłynęło na powstanie różnych typów gleb. Rolniczo użytkowany jest teren leżący w obrębie polodowcowej wysoczyzny morenowej (część obszaru gminy Lubicz i Złejwsi Wielkiej). Kompleksy leśne występują przede wszystkim w obrębie doliny Wisły i Drwęcy zbudowanej z utworów piaszczystych (teren gminy Wielka Nieszawka oraz część gminy Zławieś Wielka i Lubicz). W ujęciu hydrograficznym obszar LSR leży w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni jej dopływów: Drwęcy, Strugi Toruńskiej, Kanału Górnego i Strugi Zielonej.

Klimat

Klimat obszaru LGD Podgrodzie Toruńskie jest klimatem przejściowym charakterystycznym dla Niżu Polskiego. Notuje się wpływy klimatu morskiego oraz kontynentalnego. Zgodnie z podziałem R. Gumińskiego (1948) Toruń i jego okolice położone są pomiędzy chłodną i o większych opadach dzielnicą pomorską, a bardziej suchą i cieplejszą dzielnicą środkową. W części wysoczyzny obszaru klimat jest bardziej korzystny niż w części dolinnej. Klimat ten cechuje zmienność warunków klimatycznych takich jak: opady i ciśnienie atmosferyczne, temperatura, wiatry. Na omawianym obszarze:

- średnia suma opadów atmosferycznych wynosi ok. 525 mm/r i należy do najniższych w kraju,
- średnia temperatura roczna powietrza wynosi 7,6° C,
- średnia długość okresu wegetacji wynosi ok. 220 dni,
- najchłodniejszym miesiącem jest styczeń (-2,9° C) a najcieplejszym lipiec (17,8° C),

- najczęściej występują wiatry zachodnie i południowo-zachodnie, najrzadziej wiatry północne i północno-wschodnie,
- największe prędkości wiatrów występują wiosną zaś najmniejsze w okresie letnim lub jesiennym.

Gleby (klasy bonitacyjne)

Na rodzaj gleb wpływ ma przede wszystkim budowa geologiczna. Zróżnicowanie ukształtowania terenu oraz różne pochodzenie geologiczne podłoża miało wpływ na powstanie różnych typów gleb. Rolniczo użytkowany jest teren leżący w obrębie polodowcowej wysoczyzny morenowej (część obszaru gminy Lubicz i Złejwsi Wielkiej). Kompleksy leśne występują w obrębie pradoliny Wisły zbudowanej z utworów piaszczystych (teren gminy Wielka Nieszawka oraz część gminy Zławieś Wielka i Lubicz).

Na łączną powierzchnię terenu LGD wynoszącą 49984 ha najwięcej, bo 49,8% (24884 ha) stanowią lasy i grunty leśne, zaś użytki rolne stanowią 40,0% (19992 ha, pozostałe grunty wynoszą 10,2% powierzchni obszaru.

Bogactwa naturalne

Jak już wspomniano wcześniej występujące na terenie obszaru LSR złoża surowców naturalnych - ich ilość, wielkość oraz charakter wynika z procesów geologicznej, jakie miały miejsce na tym terenie. Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, surowce naturalne traktowane są jako kopaliny. Nas interesują kopaliny użyteczne czyli minerały i skały kwalifikujące się do wydobywania i wykorzystania. Na omawianym terenie występują jedynie kopaliny pospolite w postaci kruszyw naturalnych i surowców ilastych. Kruszywa występujące na tym terenie głównie złoża piaszczyste., które występują w Dolinie Drwęcy (gmina Lubicz) oraz w pradolinie Wisły (gmina Zławieś Wielka). Występują także surowce ilaste na zboczach pradoliny Wisły (gmina Zławieś Wielka) i w ujściowym odcinku Doliny Drwęcy (gmina Lubicz).

Złoża kruszywa naturalnego (grubego - żwiry i pospółki oraz kruszywa drobnego - piaszczystego) wykorzystywanego na potrzeby budownictwa:¹

- w rejonie Młyńca, Mierzynka i Józefowa (teren gminy Lubicz) – występują 32 udokumentowane złoża kruszywa, zasoby bilansowe ok. 5,5 mln ton,
- w Pędzewie (gmina Zławieś Wielka) - jedno złożo kruszywa, zasoby bilansowe wynoszą ok. 0,263 mln ton,
- kruszywo drobne – piaszczyste i pospółki występują w gminie Wielka Nieszawka. Ponadto stwierdzono występowanie: piasków budowlanych w rejonie wsi Kąkol-Cierpice, zasoby ok. 1,7 mln m³ i piasków do produkcji ceramiki budowlanej w rejonie poligonu na Rudaku, zasoby ok. 0,5 mln m³ oraz torfu w rejonie Małej i Wielkiej Nieszawski zasoby ok. 1,7 mln ³. Aktualnie na terenie gminy Wielka Nieszawka żadne złoża nie są eksploatowane.

Złoża surowców ilastych wykorzystywanych do produkcji ceramiki budowlanej i produkcji cementu występują:²

- w Grębocinie (na terenie gminy Lubicz) o zasobach bilansowych 0,64 mln m³,
- w Toporzysku (na terenie gminy Zławieś Wielka) o zasobach bilansowych ok. 5,6 mln m³.

¹ „Program ochrony środowiska powiatu toruńskiego na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020. Ocena aktualnego stanu środowiska”

² tamże

Lesistość

Teren LSR zajmuje łącznie powierzchnię 49 984 ha, w tym lasy i grunty leśne stanowią 49,8% powierzchni obszaru. Na tak wysoki poziom lesistości, w porównaniu do średniej wojewódzkiej wynoszącej 28,4% i powiatu toruńskiego - 34,3%, ma wpływ wyjątkowo duża lesistość gminy Wielka Nieszawka wynosząca 84,9%. Na terenie gminy Lubicz lesistość wynosi 19,6% zaś gmina Zławieś Wielka ma lesistość w wysokości 24,6%. Na terenach porośniętych lasami przeważają bory sosnowe porastające gleby piaszczyste. Gatunkiem dominującym jest sosna pospolita z domieszką dębu i brzozy. Największe kompleksy leśne znajdują się w:

- południowo-zachodniej i wschodniej części gminy Wielka Nieszawka, przeważają bory sosnowe rosnące na glebach piaszczystych i wydmach, dominującym gatunkiem jest sosna pospolita z domieszką dębu i brzozy. Lasy najbardziej wartościowe pod względem przyrodniczym znajdują się w dolinie Strugi Zielonej, nad rzeką Tążyną, a także w rejonie Chorągiewki i wzdłuż drogi Toruń -Bydgoszcz i Toruń – Inowrocław.
- rejonie Grabówca, Kopanina, Nowej Wsi, Gronowa i Gronówka (gmina Lubicz), przeważają lasy sosnowe z domieszką dębu, brzozy, olchy,
- rejonie Przysieka, Cegielnika, Kamieńca, Skłodzewa-Cichoradza (gmina Zławieś Wielka), występują głównie bory sosnowe porastające piaszczyste gleby doliny Wisły. W składzie gatunkowym drzew gatunkiem dominującym jest sosna pospolita, w domieszcze z brzozą i dębem.

Lasy pełnią funkcje nie tylko gospodarcze (pozyskiwanie drewna), ale także bardzo ważne funkcje ochronne (glebochronne i wodochronne), a także funkcję pasa zieleni izolacyjnej wokół Torunia - w strefie oddziaływania przemysłu. Ponadto lasy spełniają funkcje rekreacyjno-wypoczynkowo-turystyczne dla okolicznych mieszkańców oraz osób przyjezdnych.

Zasoby wodne

Obszar wysoczyzny jest raczej ubogi w sieć wodną, obszar dolinny ma natomiast dość bogatą sieć wodną. Zasoby wodne występują głównie w postaci: rzek, jezior, kanałów, mokradeł, bagien, źródeł. Omawiany teren nie obfituje w jeziora, występują dwa niewielkie zbiorniki. Wody o zasobach użytkowych występują na trzech piętrach wodonośnych: kredowym, trzeciorzędowym i czwartorzędowym. Największe znaczenie mają wody czwartorzędowe, będące źródłem zaopatrzenia mieszkańców w wodę.

Obszary chronione

Na uwarunkowania przyrodnicze wpływ ma przede wszystkim zmienność elementów środowiska geograficznego, takich jak: ukształtowanie i geologia terenu, klimat, wody powierzchniowe i podziemne. Obszar objęty LSR cechuje się dużymi walorami przyrodniczymi, szczególnie krajobrazowymi. Występują tu wartościowe elementy oraz zespoły przyrody żywej i nieożywionej, a także zróżnicowane typy ekosystemów tworzące obszary chronionego krajobrazu. W związku z powyższym na tym terenie mamy do czynienia z ochroną gatunkową i obszarową. Występujące tu formy ochrony przyrody to: obszary chronionego krajobrazu, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, pomniki przyrody żywej i nieożywionej, użytki ekologiczne, rezerwat przyrody. Na obszarze tym znajdują się także zabytkowe parki wiejskie (podworskie). Łącznie na tym terenie znajdują się:

- 3 obszary chronionego krajobrazu,
- faunistyczny rezerwat przyrody,
- 32 pomniki przyrody,

- 33 użytki ekologiczne,

Obszary chronionego krajobrazu to tereny wyróżniające się krajobrazowo, o atrakcyjnych walorach wypoczynkowych i turystycznych lub niezbędne ze względu na istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne. Występują na terenie LGD następujące obszary chronionego krajobrazu:

- „**Obszar Doliny Drwęcy**” o powierzchni 4278,0 ha, obejmuje swoim

zasięgiem gminę Lubicz, Łysomice i Obrowo. Ochronie podlega malowniczy krajobraz Doliny Drwęcy z kompleksami leśnymi i jeziorami. Na terenie gminy Lubicz wielkość chronionej powierzchni wynosi 3810 ha, co stanowi 35,9% powierzchni gminy, znajduje się w otoczeniu doliny rzeki Drwęcy i w dolinie Strugi Rychnowskiej.,

- „**Obszar wydmy na południe od Torunia**” o powierzchni 15697,2 ha znajduje się prawie wyłącznie na terenie gminy Wielka Nieszawka. Niewielka część tego obszaru – 21,6 ha znajduje się na terenie Torunia. Obejmuje kompleks wydmy śródlądowych (jeden z największych w Polsce), porośniętych lasem (głównie borem sosnowym). Występują tu gatunki roślin chronionych i rzadkich a także pomniki przyrody. Do atrakcyjnych pod względem turystyczno-wypoczynkowym należą także dolina Strugi Zielonej i rzeki Tążyny. Powierzchnia chronionego obszaru na terenie gminy Wielka Nieszawka wynosi 15675,6 ha, co stanowi 72,5% jej ogólnej powierzchni.

- „**Obszar strefy krawędziowej Kotliny Toruńskiej**” o powierzchni 11811,5 ha, swoim zasięgiem obejmuje gminę Zławieś Wielka, Łubianka i Łysomice.

Ochroną objęto strefę krawędziową wysoczyzny morenowej z lasami i wydmami śródlądowymi. Na terenie gminy Zławieś Wielka obszar ten znajduje się w południowej części gminy i wynosi 7274,5 ha, co stanowi 41,0% jej ogólnej powierzchni.

Obszary chronionego krajobrazu łącznie zajmują 26760 ha, co stanowi 53,5% powierzchni obszaru działania LGD Podgrodzie Toruńskie.

Rezerваты przyrody – chronią najbardziej wartościowe obiekty przyrody. Na obszarze LSR występuje jeden rezerwat – „Rzeka Drwęca”. Jest to rezerwat faunistyczny – ichtiologiczny, ochroną objęto ryby łososiowate (łosoś, troć i pstrąg) oraz certy. Obejmuje wody Drwęcy i kilka jej dopływów. Rezerwat ten o powierzchni 1248,0 ha, na terenie gminy Lubicz zajmuje 67,84 ha tj. 0,64% powierzchni gminy.

Pomniki przyrody - należą do szczególnej formy ochrony przyrody. Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia. Na obszarze LSR znajdują się 32 pomniki przyrody: 14 na terenie gminy Zławieś Wielka oraz po 9 na

terenie gmin Wielka Nieszawka i Lubicz. Wykaz pomników przyrody stanowi załącznik do diagnozy.

wiąz szypułkowy (Gutowo)
źródło: www.zlawieswielka.pl

dąb szypułkowy (Zławieś Mała)
źródło: www.zlawieswielka.pl

Na terenie obszaru LSR znajdują się 33 **użytki ekologiczne** o łącznej powierzchni 46,56 ha, w tym:

- 7 użytków ekologicznych: dwa bagna i 5 bezodpływowych zagłębień (Nadleśnictwo Gniewkowo i Cierpiszewo) o łącznej powierzchni 6,36 ha występuje na terenie gminy Wielka Nieszawka,
- 9 zatorfionych rynien (Leśnictwo Gronowo), bagno (leśnictwo Kępa) i jedno zatorfione zagłębienie (leśnictwo Gronowo) o łącznej powierzchni 24,63 ha znajduje się na terenie gminy Lubicz,
- 17 śródleśnych bagien i mokradeł (leśnictwo Raciniewo, Gutowo i Kamieniec) o łącznej powierzchni 15,57 ha znajduje się na terenie gminy Zławieś Wielka.

Obszary chronionego krajobrazu, rezerваты oraz użytki ekologiczne zajmują łącznie 26 874,5 ha, co stanowi 53,8% powierzchni LGD.

Największy odsetek powierzchni objętej ochroną prawną występuje na terenie gminy Wielka Nieszawka (58,35%).

Na terenie objętym LSR znajduje się 13 parków podworskich, w tym 3 zostały wpisane do rejestru zabytków (podlegają ochronie prawnej). Parki podworskie wzbogacają krajobraz z uwagi na duże walory przyrodnicze (cenny drzewostan, tworzący ciekawy układ przestrzenny), często mają także znaczenie historyczne.

- 6 parków podworskich o powierzchni 15,1 ha znajduje się w gminie Lubicz (Brzezinko 2,0 ha, Grębocin 1,3 ha, Gronowo 2,9 ha, Gronówko 4,5 ha, Jedwabno 4,4 ha, Lubicz Dolny 3,2 ha. Do rejestru zabytków na podstawie przepisów o ochronie dóbr kultury wpisano parki w Gronowie, Jedwabnie i Gronówku.

- 7 parków podworskich o powierzchni 20,1 ha znajduje się w gminie Zławieś Wielka (Rzeczkowo 1,2 ha, Gierkowo 1,4 ha, Borek 2,0 ha, Zarośle Cienkie 2,0 ha, Cichoradz 3,0 ha, Skłudzewo 4,5 ha, Przysiek 6,0 ha).

Źródła zagrożeń ekologicznych

Zagrożeniem są zanieczyszczenia obszarowe wód powstające w wyniku rolniczego wykorzystania terenu,

Podstawowym źródłem hałasu jest hałas komunikacyjny, głównie drogowy,

Przekraczanie dopuszczalnych poziomów hałasu na drogach krajowych nr 1, nr 10, nr 15 z odcinkiem autostrady A-1 i nr 80 oraz drogach wojewódzkich nr 552, nr 273 i nr 657,

Ograniczanie hałasu drogowego poprzez budowę ekranów antyakustycznych w miejscach o największym natężeniu hałasu,

2.1.4 Uwarunkowania historyczne

Wieś **Lubicz** leży nad Drwęcą, stanowiącą niegdyś granicę między ziemiami polskimi a ziemią chełmińską, państwem krzyżackim i polskim, natomiast później granicę zaborów rosyjskiego (Lubicz lewobrzeżny) i pruskiego (Lubicz prawobrzeżny). Aż do 1938 obie części wsi znalazły się w różnych województwach. Ów fakt zróżnicował na pewno rozwój przestrzenny jak i charakter zabudowy, a także ogólny rozwój kultury i gospodarki tej wsi oraz gminy.

W średniowieczu był tu gród warowny, istniały młyny, folusz, miedziennica i piarnia.

Z powodu granicy funkcjonowała komora celna i karczmy. Powstała też cegielnia i tartak. Poprzez wiek XVII i XVIII rozwinęły się owe zakłady przemysłowe. Papiernia dostarczała w doskonały papier toruńskie oficyny drukarskie, zaś cegielnia produkowała cegły na budowę twierdzy i kościoła św. Katarzyny. W okresie okupacji działało w Lubiczu silne podziemie i wydawano konspiracyjną gazetę „Nasza Warta”. W 1978 roku zbudowano w Lubiczu nowe ujęcie wody, które zaopatruje Toruń w wodę pitną.

Już z tej krótkiej historii wynika, że bliskość Lubicza i Torunia sprzyjały rozwojowi obu skupisk ludzkich i na pewno różne potrzeby większego partnera sprawiły rozwój i dobrobyt mniejszego.

Nieszawka to nazwa dwóch wsi – Wielkiej i Małej Nieszawki leżących, tak jak cała gmina, na lewym brzegu Wisły nieopodal Torunia.

Historia mówi, iż ok. 1230 roku przybyła tutaj grupa rycerzy krzyżackich, którym Konrad Mazowiecki nadał niewielki kawałek ziemi na lewym brzegu Wisły, oni osiedlili się i tak powstało najmniejsze w Polsce komturstwo. Gdy gród w Nieszawie stał się ważnym punktem strategicznym, Krzyżacy rozpoczęli budowę murowanego zamku. Koleje historii walki z zakonem sprawiły, iż ostatecznie ok. roku 1424 zamkowe mury zostały rozebrane. Do naszych czasów zachowały się jedynie resztki fundamentów i pozostałości piwnic odkrytych podczas prac archeologicznych. W XVI i XVII wieku, gdy Rzeczpospolita była oazą tolerancji, liczne grupy wyznaniowe, w tym protestanci holenderscy przybywali do Polski. Pozwalano im osiedlać się na podmokłych połaciach łąk wzdłuż nieregulowanych cieków wodnych. W Małej Nieszawce na podmokłych terenach zostawili oni liczne ślady swej pracy w postaci kanałów, spełniających swą rolę praktycznie do dziś.

Jeśli zaś chodzi o dzieje ziem należących dziś do gminy **Zławieś Wielka**, to zauważyć można przede wszystkim jedno - ich historia, to ustawiczna walka o wpływy i posiadanie z Prusami i Krzyżakami. Po wojnie trzynastoletniej prawie cała gmina należała do toruńskich mieszczan. Zatem do roku 1772 była w rękach I Rzeczypospolitej, potem, aż do 1920 w

zaborze pruskim.

2.1.5 Uwarunkowania kulturowe

Początki kultury tych ziem sięgają czasów pogańskich o czym świadczy odkryte w Lubiczu przez archeologów cmentarzysko z grobami skrzynkowymi.

W średniowieczu zaczął się tutaj rozwijać ośrodek przemysłowo handlowy, który osiągnął największy rozwój w XVIII wieku. Dziedzictwo cywilizacyjne na pewno wpłynęło na rozwój kultury duchowej. Świadcstwa, które dotrwały do naszych czasów to:

- cmentarz ewangelicki z nagrobkami z końca XIX i początku XX wieku.(częściowo zniszczony)
- kaplica neogotycka z XIX lub początku XX wieku
- kościół gotycki z pierwszej połowy XIV wieku (zburzony w latach 70-tych lub 80-tych XX wieku)

Oto obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Grębocin: dom przy ulicy Dworcowej 64, kościół ewangelicki wraz z urządzeniem wnętrza
- Gronowo: kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Mikołaja, park dworski, pałac, wczesnośredniowieczny zespół osadniczy.
- Gronówko: park dworski
- Jedwabno: grodzisko wczesnośredniowieczne, dwór, park dworski
- Młyniec Drugi: kościół filialny rzymsko-katolicki p.w. św. Ignacego Loyoli wraz z urządzeniem wnętrza. Niewątpliwie piękny, kryty gontem kościółek. Jest to jedyna taka budowla w gminie.
- Rogowo: kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki p. w. Podwyższenia Krzyża Świętego oraz jego wyposażenie.
- Złotoria: zamek (ruina), kościół parafialny rzymsko-katolicki p. w. św. Wojciecha wraz z wyposażeniem oraz kapliczką na terenie cmentarza i ogrodzeniem cmentarza. (zdjęcie ruin zamku w Złotorii)

Owe ruiny zamku malowniczo położone są w miejscu, gdzie Drwęca wpada do Wisły. Zwracają na siebie uwagę, zachęcając do poznania ich burzliwej historii. Najpierw był tu zamek drewniany, potem murowany, raz krzyżacki a potem we władaniu Konrada Mazowieckiego, zdobyty przez Ulricha von Jungingena, skazany na zniszczenie przetrwał jednak w takiej formie jaką mamy szansę oglądać do dziś. Próbowano go rozebrać, by z pozyskanych cegieł zbudować kościół św. ze względu na bardzo silne spoiwo cegieł, które pozyskać z rozbiórki dla budowy m.in. kościoła św. Jana. Nie dał się ani krzyżakom, ani Prusakom ani do końca fałom Wisły.

Oto piękny i chlubny pretekst do opowiadania historii, ba nawet najdawniejszych jej dziejów!

Na terenie gminy Lubicz znajduje się **326 stanowisk archeologicznych** dostępnych dla celów inwestycyjnych pod warunkiem szczegółowego uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz wymienione wyżej w Grodzisku i Jedwabnie otoczone pełną ochroną **stanowiska eksponowane**.

Na szczególną uwagę zasługuje *pałac i park w Gronowie*, dawna własność zakonu krzyżackiego. Obecny pałac wzniesiony został w 1919 roku. W jego wnętrzu zachowane zostały elementy pierwotnego wyposażenia, np. drewniane ozdobne boazerie klatka schodowa, drewniane wykusze, witraże, marmurowy kominek i wiele innych cennych śladów cywilizacji.

Niewątpliwą atrakcją dla współczesnych jest **Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa** w Grębocinie, znajdujące się w XIII wiecznym poewangelickim kościele, pierwotnie

katolickim, murowanym z cegły i odbudowanym po zniszczeniach w czasie wojen szwedzkich. W muzeum instruktorzy prowadzą warsztaty piśmiennicze i drukarskie, które dostarczają bogatej wiedzy o średniowiecznych metodach tworzenia książek, ich pisanie i ilustrowania, o technikach i historii druku. Można tam własnoręcznie czerpać papier dla uzyskania specjalnego certyfikatu pobytu w muzeum.
(zdjęcie muzeum)

Warto jeszcze wspomnieć o **kościelach w Rogowie**, stanowiącym zespół XVII i XVIII wiecznego rzemiosła artystycznego, manierystycznej i barokowej snycerki, rzeźby i malarstwa sakralnego protestantów, a więc Gmina Lubicz nie stanowi atrakcji ze względu na zachowanie przejawów kultury duchowej: zwyczaje, obyczaje, tradycje. Teren ten, podobnie jak i pozostałe gminy będące obiektem naszego zainteresowania łatwo i szybko uległy naporowi cywilizacji miejskiej, a wraz z licznymi przybyszami z innych części Europy stała się miejscem wymieszania kultur a tym samym zatarcia miejscowych zwyczajów. Stało się też tak dlatego, iż leży na styku ziem dobrzyńskiej, chełmińskiej i Kujaw. Za to wspaniale rozwijała się jako „satelita” Torunia i ten walor powinna wykorzystać także dziś. Piękna, zadbana i uporządkowana wieś na pewno sprzyja odpoczynkowi i zdrowiu.

Przyjrzyjmy się teraz zabytkom przeszłości należącym do **gminy Wielka Nieszawka**, a więc otoczeniu Torunia leżącemu za Wisłą. Do ciekawych zabytków Nieszawki należą:

- Mała Nieszawka: kościół parafialny, drewniany pomennonicki z 1890 roku
- Mała Nieszawka: cmentarz parafii rzymsko-katolickiej założony w 1991 roku na miejscu nieczynnego cmentarza ewangelickiego
- Mała i Wielka Nieszawka: drewniane chaty, charakterystyczna dla osadnictwa w dolinie rzeki zabudowa w formie tzw. rzędówki bagiennej
- Wielka Nieszawka: cmentarz pomennonicki z nagrobkami z początku XIX wieku
- Mała Nieszawka: ruiny zamku krzyżackiego z XIII wieku, są jednocześnie eksponowanym stanowiskiem archeologicznym – grodziskiem.
- Cierpice: kościół parafialny z 1938 oraz cmentarz przykościelny.
- Cierpice: cmentarz ewangelicki z 2 połowy XIX wieku
- Cierpice-Glinki: cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich

Swoistym zabytkiem po emigrantach z zachodniej Europy są nazwy takie jak „niziny olęderskie”, czyli zalewowe pola nadwiślańskie, zagospodarowane przez Holendrów.

Jeśli szukać przejawów atrakcyjności, to raczej znajdują się one w czystym powietrzu, proekologicznym nastawieniu mieszkańców i bliskości Torunia.

Do dziedzictwa kulturowego **Zlejsi Wielkiej** zaliczamy zespoły urbanistyczne i poszczególne budowle. Najbardziej interesujące są obiekty zabudowy sakralnej i świeckiej oraz stanowiska archeologiczne. Są nimi **wiejskie kościoły**, dawne **cmentarze ewangelickie, mennonickie, rzymsko-katolickie** oraz **zespoły pałacowo-parkowe** takie jak w Cichoradzu, Przysieku, Skłudzewie, Borku i Rzęczkowie. Oprócz tego w gminie Zławieś zachowały się **stare domy wiejskie, leśniczówki, szkoły z przełomu wieków a także średniowieczne układy przestrzenne wsi** np. Czarnowo, Górsk, Łążyn, Rzęczkowo i Siemoń. Są to obiekty posiadające dużą wartość kulturową, krajobrazową, architektoniczną, wyznaniową i historyczną.

Najcenniejsze z nich to:

- Czarnowo: kościół z ok. 1300 roku ze średniowiecznym cmentarzem przykościelnym
- Górsk: dawny zbór protestancki z 1612 roku, jednocześnie mennonicki, wraz z wyposażeniem np. chrzcielnicą sprzed 1346 roku, barokowym ołtarzem i chórem z

- organami, a także cmentarzem przykościelnym
- Skłudzewo i Przysiek: zespoły pałacowo-parkowe
- Czarnowo: najstarsza wieś o zachowanym układzie i zabudowie z XIII wieku (zdjęcie)

Ponadto w gminie znajduje się szereg zabytków architektonicznych o mniejszym znaczeniu, np. **drewniane i murowane domy mieszkalne z przełomu XIX i XX wieku, zabytkowe dworce i przystanki** w Przysieku, Górsku, Toporzysku, Pędzewie, Czarnowie, Smolnie, Złejwsi Małej, **budynki gospodarcze w zespołach dworskich, młyny**, a także **starodrzew** rosnący w sąsiedztwie obiektów o wartości kulturowej.

Czy wskazane obiekty mogą stać się magnesem dla turystów? Przeciętny turysta raczej odwiedzi Toruń, ale poszukiwacz ... ? Atutów tej gminy należy jednak szukać gdzie indziej.

Jeśli chodzi o bogactwo zabytków architektury, to może trudno je porównać z zabytkami Torunia, ale na pewno dałoby się wyznaczyć ciekawe szlaki dla turystów lub gości przebywających na tym terenie w ramach urlopu. Oczywiście jest „niebezpieczeństwo”, że ostatecznie turyści wybiorą Toruń, ale goście z małymi dziećmi, pragnący pozostać na wsi na pewno mogą tu coś zobaczyć i odpocząć w naprawdę pięknym terenie oddychając czystym powietrzem jak w Nieszwie.

Jest jeszcze jeden aspekt dotyczący oceny zasobów kulturalnych pod kątem promowania tego regionu. Mianowicie, interesujący nas teren od dziesięcioleci nie jest objęty żadnymi badaniami z zakresu kultury, folkloru, obyczajów i tradycji. Informacje jakie są dostępne pochodzą z badań przedwojennych. Z drugiej strony, jak mówią pracownicy Muzeum Etnograficznego w Toruniu, ziemia chełmińska stanowiła przez wieki tygiel różnych kultur i wpływów obcych nacji. Od XVII wieku nie wiemy nic o strojach regionalnych lub innych przejawach folkloru. Nie istnieją nawet opisy np. strojów. trudno też uznać jakąś potrawę za prawdziwie regionalną. Mieszą się tutaj kuchnie kujawska, dobrzyńska, ale też kaszubska aż wreszcie wileńska. Silny był wpływ kultury miejskiej, nowiny cywilizacyjne wyparły szybko wszelkie formy życia tradycyjnej wsi. W pewnym sensie można uznać, że czarnina i potrawy z gęsi są na tych terenach bardzo popularne, ale przecież nie oryginalne. Podobnie rzecz się ma z potrawami z ziemniaka. A więc tylko takie wskazówki mogą posłużyć za kierunek penetracji kulinarnych przysmaków regionu. Potwierdzają ten wniosek panie z Koła Gospodyń Wiejskich.

2.2. Uwarunkowania społeczno – gospodarcze

Badane gminy wykazują w dalszym ciągu wysoką dynamikę wzrostu liczby ludności. Porównanie z poprzednimi okresami gromadzenia danych statystycznych pokazuje stały i systematyczny wzrost rzędu od 3 do 5% rocznie.

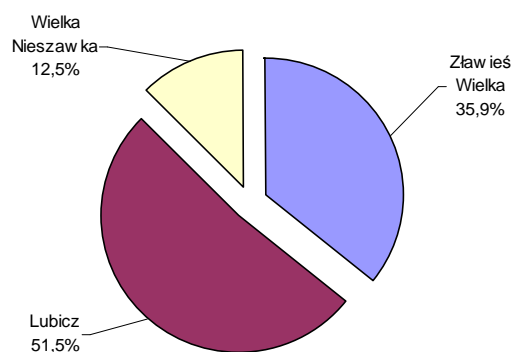
	Liczba ludności zameldowanej na stałe w dniu 31 grudnia 2006 roku
Gmina Zławieś Wlk.	11 507
Gmina Wlk. Nieszawka	4 029
Gmina Lubicz	16 996
SUMA	32 532

Charakterystyka ludności zamieszkującej obszar objęty LSR

Liczba mieszkańców terenów objętych Lokalną Strategią Rozwoju (LSR) wynosi około 33 tys. osób. Najliczniejszą gminą jest Gmina Lubicz stanowiąca ponad 50% populacji omawianego obszaru. Kobiety stanowią 50,63% ogółu mieszkańców.

Liczba osób które dopełniły obowiązku meldunkowego na terenie trzech gmin wynosi **32 532**. Jeśli weźmiemy pod uwagę liczbę mieszkańców powiększoną o osoby zameldowane na pobyt tymczasowy łączna ich liczba wyniesie wtedy **32 815**.

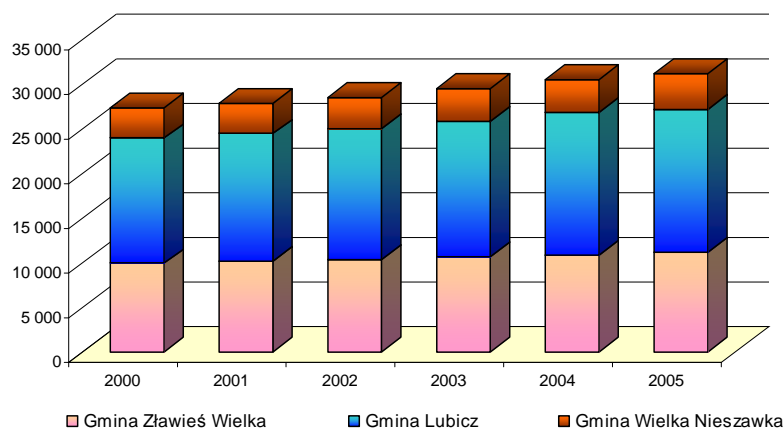
Udział liczby mieszkańców poszczególnych gmin w projekcie

Liczba ludności w podziale na kobiety i mężczyzn (lata 2000 – 2006)

Rok	Liczba ludności ogółem na obszarze objętym projektem	dynamika	Liczba Kobiet	Liczba Mężczyzn
2000	27 284	-	13 812	13 472
2001	27 876	102,17%	14 107	13 769
2002	28 512	102,28%	14 329	14 183
2003	29 482	103,40%	14 894	14 588
2004	30 565	103,67%	15 493	15 072
2005	31 081	101,69%	15 810	15 271
2006	32 815	105,58%	1 620	1 665

Liczba mieszkańców na terenie objętym projektem w latach 2000-2006

Wykres powyżej pokazuje dynamikę przyrostu liczby mieszkańców gmin objętych projektem. Średni przyrost liczby mieszkańców w skali roku wynosił 2%-4%. Szczegóły ruchów migracyjnych dla poszczególnych gmin przedstawia kolejny rozdział.

Ruchy migracyjne w latach 2000-2006

Istotną cechą „Podgrodzia...” są dodatnie salda migracyjne w poszczególnych gminach. Łączny przyrost liczby mieszkańców jest bardzo duży i należy do najwyższych na terenach wiejskich w regionie. Stanowi to o specyfice tego obszaru – w związku z rocznym przyrostem liczby mieszkańców rzędu 3-6% wywołuje to poważne konsekwencje natury społecznej – zwiększa się udział ludności napływowej w ogólnej liczbie ludności, ale rośnie gwałtownie poziom skonfliktowania w związku różnymi interesami i brakiem mechanizmów integracyjnych.

Przyrost liczby mieszkańców w poszczególnych gminach w latach 2001-2006

Rok	Gmina Zławieś Wielka	Gmina Lubicz	Gmina Wielka Nieszawka
2001	194	250	102
2002	259	319	24
2003	255	476	122
2004	255	507	163
2005	265	523	105
2006	408	779	181

Saldo przepływów migracyjnych dla regionu objętego projektem

rok	przyrost liczby mieszkańców	
	liczba osób	%
2001	546	2,0%
2002	602	2,1%

2003	853	2,9%
2004	925	3,1%
2005	893	2,9%
2006	853	2,9%

Struktura wieku ludności (stan na 31.12.2006r.)

Wiek jest jednym z podstawowych elementów struktury demograficznej ludności wpływającym na przebieg procesów demograficznych. Z tego względu podział ludności na określone grupy wiekowe odgrywa pierwszoplanową rolę przy prowadzeniu wszelkich analiz demograficznych

Kształt piramidy wieku gminy jest w miarę pozytywny na tle kraju, wskazuje na zastępowalność pokoleń z wyraźnie zaznaczonymi okresami wyżów i niżów demograficznych. Roczники z początku lat 90-tych wykazują dużą dysproporcję płci. Przewaga kobiet jest spowodowana wojną oraz częściej zapadającymi na choroby oraz ulegającymi wypadkom mężczyzną.

Podstawowy podział społeczeństwa pod względem wieku dzieli je na trzy grupy: ludność w wieku przedprodukcyjnym(0-17), produkcyjnym oraz poprodukcyjnym(kobiety pow.60, mężczyźni pow.65).

Lp.	Gminy na obszarze objętym LSR	Liczba ludności ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
1.	Zławieś Wielka	11 172	2 845	7 200	1 127
2.	Lubicz	16 020	4 270	10 294	1 456
3.	Wielka Nieszawka	3 885	937	2527	421
Obszar objęty LSR		31 077	8 052	20 021	3 004

Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 55,2.

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 37,3.

Liczba gospodarstw domowych (stan na 31.12.2006r.)

Gmina		Gmina		Gmina	
Zławieś Wielka		Lubicz		Wielka Nieszawka	
Górszk	457	Lubicz Górny	1 058	Mała Nieszawka	445
Zławieś Wielka	228	Lubicz Dolny	726	Cierpice	301
Zławieś Mała	216	Grębocin	660	Wielka Nieszawka	190
Rozgarty	205	Złotoria	538	Brzoza	54
Sieroń	204	Krobia	325	-	-
Przysiek	178	Gronowo	257	-	-
Rzęczkowo	177	Rogówko	189	-	-
Łążyn	170	Grabowiec	179	-	-

Toporzysko	163	Młyniec Pierwszy	167	-	-
Pędzewo	150	Młyniec Drugi	143	-	-
Stary Toruń	130	Jedwabno	123	-	-
Czarne Błoto	125	Brzeźno	102	-	-
Czarnowo	109	Rogowo	100	-	-
Cichoradz	72	Nowa Wieś	87	-	-
Gutowo	63	Mierzynek	80	-	-
Skłudzewo	60	Brzezinko	77	-	-
Zarośle Cienkie	56	Kopanino	63	-	-
Cegielnik	30	Gronówko	46	-	-
-	-	Józefowo	41	-	-
Razem	2 793	Razem	4 961	Razem	973

Bezrobocie

Bezrobocie na terenie LGD należy do najniższych w regionie (jeśli chodzi o obszary wiejskie). Stopa bezrobocia waha się obecnie na poziomie 9,5%, zaś w poszczególnych gminach notowane jest bezrobocie od 8 do 12%. W związku z niskim bezrobociem notowany jest szereg pozytywnych zjawisk społecznych i gospodarczych – siła nabywcza ludności powoduje wzrost placówek usługowo-handlowych, jednocześnie rośnie presja na władze gminy w zakresie poprawy stanu infrastruktury wiejskiej.

Niewątpliwie niski poziom bezrobocia jest jednym z elementów stanowiących o specyfice „Podgrodzia...” w regionie.

Obszar LSR		
Wiek	Osoby pozostające bez pracy ogółem	Kobiety pozostające bez pracy
18-24	593	310
25-34	829	489
35-44	488	285
45-54	467	229
55-59	89	20
Powyżej	16	8
Wykształcenie	Osoby pozostające bez pracy ogółem	Kobiety pozostające bez pracy
Wyższe	90	72
Policealne i średnie zawodowe	462	284
Średnie ogólnokształcące	150	105
Zasadnicze zawodowe	757	400
Gimnazjalne i poniżej	1 023	472
razem	2 482	1 333

Liczba osób w wieku produkcyjnym pozostająca bez pracy

	Zławieś Wielka	Lubicz	Wielka Nieszawka	Średnio
osoby pozostające bez pracy	978	1 215	289	2 482
osoby w wieku produkcyjnym	7 200	10 294	2 527	20 021
osoby w wieku produkcyjnym pozostające bez pracy - %- grudzień 2006	13,6%	11,8%	11,4%	12,4%
osoby w wieku produkcyjnym pozostające bez pracy - % - 2008 grudzień	12,2%	8,6%	8,9%	9,5%

Branże gospodarki mające kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru

Liczba podmiotów gospodarczych z roku na rok na obszarze objętym LSR rośnie. W 2000 roku liczba ta wynosiła 1 331, a na koniec grudnia 2005r. na terenie działania Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie” istniały 2064 podmioty gospodarcze, czyli liczba ta wzrosła prawie dwukrotnie. Większość podmiotów działa w branży handlowej (35%) oraz usług (31%). **W 2008 roku liczba ta jeszcze wzrosła do poziomu 2756 firm. Daje to liczbę ok. 85 firm na 1000 mieszkańców. Jest to najwyższy wskaźnik spośród terenów wiejskich w regionie.**

W gminie Zławieś Wielka w dniu 31.12.2005r. zarejestrowanych było 546 podmiotów gospodarczych. Prawie 38% wszystkich działających w gminie firm to firmy z branży usługowej. Niewiele mniej, bo 34% to podmioty działające w sektorze handlu. Najmniej – 3,3% przedsiębiorstw działa w branży rolniczej. Przemysł i budownictwo w gminie są średnio rozwinięte. Występujące tu zakłady reprezentują głównie przemysł rolno – spożywczy (wytwórnia soków z marchwi, mleczarnia, przerób mięsa, piekarnie). Firmy budowlane prowadzą działalność głównie w zakresie stolarki budowlanej i produkcji elementów budowlanych.

W powiecie toruńskim gmina Lubicz wyróżnia się liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W końcu 2005r. na terenie gminy zarejestrowanych było 1179 takich podmiotów, z czego bardzo znacząca większość (ponad 90%) to zakłady osób fizycznych i spółki cywilne. W strukturze rodzajowej dominują podmioty z branży handlu (37,6%) i usług (30,87%). Firmy transportowe stanowią 12,64% wszystkich podmiotów gospodarczych z obszaru gminy, podmioty z branży rolniczej - 9,07%, a pozostałe 9,82% to firmy prowadzące działalność produkcyjną i firmy budowlane.

Na ogólną powierzchnię gminy - 21,6 tys. ha, 15,6 tys. podlega prawnej ochronie krajobrazu (tj. 72% powierzchni). Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy jest niewielki i wynosi mniej niż 60%. Rolnictwo w gminie Wielka Nieszawka nie odgrywa większej roli. Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne przedsiębiorstwo z branży rolniczej. Struktura podmiotów gospodarczych działających w poszczególnych branżach nie odbiega od ogólnych trendów. Najwięcej podmiotów działa w sektorze handlu i usług (razem 57,3 %), a najmniej jest podmiotów zajmujących się działalnością produkcyjną. Należy dodać, że na

terenie gminy nie ma zakładów produkcyjnych o uciążliwym oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze. Bliskość Torunia sprzyja ich rozwojowi.

Liczba podmiotów gospodarczych (stan na 31.12.2006r.)

Gminy całego obszaru	Branża					
	Budownictwo	Handel	Usługi	Transport	Produkcja	Rolnictwo
Zławieś Wielka 808	102	244	217	61	79	75
Lubicz 1401	159	462	357	146	203	51
Wielka Nieszawka 359	42	111	78	29	64	33
Obszar objęty LSR w 2006 (XII) 2568	303	817	652	236	346	159
Obszar objęty LSR w 2008 (XII) 2756	380	921	701	249	346	159

Na terenie objętym LSR funkcjonuje ponad 2 500 podmiotów gospodarczych. Większość z nich działa w branży handlowej (33%) oraz usług (26%). Prawie 55% ogólnej liczby podmiotów działa na terenie gminy Lubicz. W powiązaniu z liczbą mieszkańców liczba ta należy do najwyższych w regionie – na obszarach wiejskich nigdzie indziej, jak w Gminie Lubicz nie działa aż tyle podmiotów gospodarczych. Ma to poważne konsekwencje społeczne – bezrobocie jest niskie, a styl życia mieszkańców nacechowany jest sporym poziomem roszczeniowości.

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gmin

Rok	Gmina Zławieś Wielka	Gmina Lubicz	Gmina Wielka Nieszawka	Razem
2000	432	582	312	1 331
2001	505	728	288	1 521
2002	499	798	284	1 581
2003	558	867	284	1 709
2004	597	1006	287	1 890
2005	546	1179	339	2 064
2006	808	1401	359	2568
2007	815	1440	376	2631
2008	867	1499	390	2756

W porównaniu do okresu 2005-2006, spodziewany jest gwałtowny rozwój przedsiębiorczości związane z dwoma podstawowymi faktami:

- budową autostrady A 1 (skutek raczej głównie dla Gminy Lubicz)
- tworzeniem Metropolii Bydgosko -Toruńskiej (aglomeracji). W tym przypadku wszystkie 3 gminy wejdą w skład obszaru metropolitalnego. Wiąże się to z faktem uruchomienia znaczących środków integrujących tereny metropolii, w tym:
 - budowę szybkiej kolei podmiejskiej
 - wydzielaniem terenów inwestycyjnych
 - budową północnej obwodnicy Torunia (m.in. przez tereny Gminy Lubicz i gminy Zławieś Wielka),
 - tworzeniem otoczenia logistyczno – rekreacyjnego obydwu miast (w tym – budową centrów konferencyjnych, hoteli, centrów wypoczynkowych i spa),

LGD na tle metropolii toruńsko – bydgoskiej (zaznaczono kolorem czerwonym)

Wszystko to niewątpliwie wpłynie na przemiany przedsiębiorczości „Podgrodzia Toruńskiego” w kierunku rozbudowy sfery usług i handlu, na niekorzyść uciążliwej produkcji przemysłowej. W związku z napływem ludności na te tereny występować będzie intensyfikacja rozwoju usług dla ludności, usług transportowych oraz usług o charakterze niszowym (np. produkty lokalne, produkcja biomasy, instalacje przyjazne środowisku itp.).

Rozwój rolnictwa i różnicowanie działalności rolniczej

Najwięcej gospodarstw rolnych jest w gminie Zławieś Wielka, jednak są to gospodarstwa małe, o powierzchni poniżej 5 ha (2,9 tys. gospodarstw). Łączna liczba gospodarstw na terenie objętym strategią wynosi prawie 4,7 tys. Tylko 232 gospodarstwa rolne mają powierzchnie powyżej 15 ha.

Liczba gospodarstw rolnych w gminach

powierzchnia	Gmina Zławieś Wielka	Gmina Lubicz	Gmina Wielka Nieszawka
poniżej 5 ha	2 936	716	62
5 - 10 ha	258	229	36
10 - 15 ha	146	75	7
powyżej 15 ha	138	85	9
razem	3 478	1 105	114

Na badanym obszarze obserwuje się postępujący zanik tradycyjnego rolnictwa, które swoje zasoby obszarowe poświęca budownictwu i terenom przemysłowo – handlowym. Mimo to w pewnych obszarach „Podgrodzia Toruńskiego” wciąż kwitnie wysokotowarowe rolnictwo, z dość licznie obecnymi fermami drobiu oraz fermami z produkcją trzody chlewnej. Takowe obszary najliczniej spotykane są w północnej części Gminy Lubicz oraz północno – zachodniej części gminy Zławieś Wielka. Gmina Wielka Nieszawka tymczasem może być uznana za praktycznie zdegradowaną. Wspomniana hodowla wielkoskalowa ta spotyka się rosnącą kontestacją ludności napływowej i jako taka nie ma na tym terenie szans egzystencji przez długi czas.

Obserwowane są na naszym terenie dość liczne inicjatywy z zakresu rozwoju rolnictwa w kierunku dywersyfikacji dochodów rolniczych. Pojawiło się w ostatnim czasie kilka nowych stadnin koni i hotel dla zwierząt, a także kilka nowych gospodarstw agroturystycznych.

Wspomniany powyżej rozwój obszaru metropolitalnego Torunia i Bydgoszczy spowoduje z pewnością rozwój usług rekreacyjnych opartych o istniejące gospodarstwa rolne oraz rozwój specyficznej produkcji, dla której zbytem będzie pobliski obszar aglomeracji toruńsko -bydgoskiej (np. żywność ekologiczna, produkty lokalne itp.) .

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Na całym obszarze objętym LSR funkcjonuje wiele instytucji i organizacji, których działalność odzwierciedla w dużej mierze życie kulturalne mieszkańców gmin.

Zławieś Wielka - W Złejwsi Małej przy ul. Topolowej 6 swą siedzibę ma Gminny Ośrodek Kultury. Na terenie ośrodka odbywają się następujące rodzaje zajęć:

- zajęcia muzyczne – nauka gry na gitarze, keyboardzie, zajęcia wokalne,
- zajęcia plastyczne – nauka rysunku, przygotowywanie wystaw i dekoracji,
- zajęcia rekreacyjno – sportowe.

Dodatkowo na obszarze gminy funkcjonują trzy biblioteki publiczne:

- Biblioteka Publiczna w Złejwsi Małej,
- Biblioteka Publiczna w Rzęczkowie,
- Biblioteka Publiczna w Górsku.

Lubicz - Na terenie Gminy Lubicz nie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury. Znajduje się tam za to dobrze rozwinięta sieć gminnych i pozarządowych świetlic wiejskich. Są to :

- świetlice gminne w Jedwabnie, Kopaninie, Mierzynku, Krobii i Brzeźnie,
- świetlice należące do OSP w Rogowie, Rogówku, Brzezinki i Złotorii,
- świetlice parafialne w Grębocinie i Gronowie.

Ponadto życie kulturalne gminy skupia się wokół Gminnej Biblioteki Publicznej, mieszczącej się w budynku Urzędu Gminy w Lubiczu.

Wielka Nieszawka - Ośrodek Kultury działa w ramach struktury Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce. Budynek mieści się w sołectwie Mała Nieszawka przy ul. Leśnej 1. W Ośrodku Kultury prowadzona jest następująca działalność:

- Biblioteka gminna i czytelnia internetowa funkcjonująca w ramach programu „Ikonka”.
- Gminne Centrum Informacji – zajmujące się aktywizacją osób bezrobotnych z terenu gminy Wielka Nieszawka. Do głównych zadań GCI należą: pomoc bezrobotnym absolwentom w poszukiwaniu pracy, w zdobyciu pierwszego doświadczenia zawodowego, usługi w zakresie doradztwa zawodowego, czy organizowanie współpracy między przedsiębiorcami.
- Centrum Wspierania Przedsiębiorczości – zajmujące się szkoleniami i doradztwem dla małych i średnich firm rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej.
- Działalność muzyczna: zespoły Wspomnienie, Puls, Angels.
- Działalność kółka teatralnego: dla dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjum z terenu gminy prowadzone przez aktorkę teatru. W programie zajęć znajdują się zajęcia dykcyjne, aktorskie, pantonima. Dzieci nabywają umiejętności w pracy z lalką, maską, uczestniczą w pracy nad scenariuszem. Kółko realizuje spektakle, które wystawiane są z okazji imprez gminnych.

Organizacje pozarządowe działające na obszarze LSR

- Stowarzyszenie Producentów żywności Metodami Ekologicznymi „Ekoland” w Przysieku
- Stowarzyszenie Budowy Domków Jednorodzinnych w Przysieku
- Stowarzyszenie „Agni” w Górsku
- Stowarzyszenie Hodowców i Producentów Drobiu w Złejwsi Małej
- Stowarzyszenie Chiropraktycy Polscy w Przysieku
- Stowarzyszenie Wspierania Dzieci i Młodzieży Uzdolnionej „TALENT” w Czarnych Błotach
- Stowarzyszenie „NASZA GMINA” w Złejwsi Wielkiej
- Stowarzyszenie „PROMYK NADZIEI” w Złejwsi Małej
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Razem dla Przyszłości”
- Fundacja „Piękniejszy Świat”
- I Szczep Harcerski „Błękitna Jedyńka”
- Klub Honorowych Dawców Krwi
- Toruńskie Bractwo Rycerskie w Lubiczu,
- Towarzystwo Inicjatyw Lokalnych w Lubiczu,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Lubiczu,
- Klub Rotariański w Młyńcu Drugim,
- Stowarzyszenie Integracji Europejskiej „Europejski Czwartek” w Gronowie,
- Stowarzyszenie Producentów Rolnych „Zagroda” w Jedwabnie,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Złotoria w Złotorii,
- Toruński Ludowy Klub Jeździecki z/s w Grabowcu,
- Stowarzyszenie Absolwentów i Sympatyków Zespołu Szkół RCKU w Gronowie,
- Stowarzyszenie Rozwoju Grębocina w Grębocinie,
- Stowarzyszenie „Rota Zbrojna” Grodu Lubicz,

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Lubicza” w Lubiczu,
- Klub UKS Grębocin,
- Klub Sportowy „Flisak”,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Akcja Katolicka,
- Róże różańcowe,
- Klub seniora,
- Koło Gospodyń Wiejskich,
- Chór Kościelny.
- Ludowy Związek Sportowy przy Gminnym Ośrodku Kultury w Małej Nieszawce,
- Międzyszkolny Klub Sportowy „BAX-POL TORUŃ” w Cierpicach,
- Stowarzyszenie Producentów Wyrobów z Drewna w Cierpicach,
- Stowarzyszenie Hodowców Gołębi Rasowych w Wielkiej Nieszawce,
- Fundacja Wspierania Działalności Gospodarczej Przedsiębiorców Prywatnych.

2.3. Specyfika obszaru

Obszar trzech gmin wiejskich stanowiący teren realizacji LSR „Podgrodzia Toruńskiego” wyróżnia przede wszystkim **ich podmiejski charakter** i poważne konsekwencje natury społeczno – kulturowo – przestrzennej będące tego rezultatem.

Do podstawowych **specyfik** naszego obszaru należy zaliczyć więc:

- **ogromny przyrost liczby ludności**, najwyższy na terenach wiejskich w całym regionie kujawsko - pomorskim i będąca tego skutkiem zmiana struktury społecznej wsi, a w konsekwencji rozerwanie tradycyjnych więzi społecznych i potrzeba reintegracji wsi
- **niski poziom bezrobocia**, jeden z najniższych w regionie – będący skutkiem wysokiego poziomu przedsiębiorczości (w tym głównie mikroprzedsiębiorczości)
- **bardzo duża liczba firm w stosunku do liczby mieszkańców**, w tym przede wszystkim-mikroprzedsiębiorstw
- **wysoka presja na zdrowy styl życia**, poszanowanie środowiska i bezpieczeństwo, będąca efektem rezydencjonalnego charakteru naszych wsi
- **wysoki poziom potrzeb mieszkańców w zakresie rekreacji, wypoczynku i aktywnego spędzania czasu wolnego**
- **wysoki poziom wymagań mieszkańców** w zakresie obecności w ich pobliżu **infrastruktury społecznej** (punkty usługowe, transport publiczny, miejsca do spędzania czasu wolnego)
- obecność **wielu organizacji społecznych**, niestety z trudnościami finansowymi
- **prywatne muzea wiejskie**, nieobecne w swej specjalizacji nigdzie w Polsce poza „Podgrodziem...”
- **położenie w sąsiedztwie dwóch największych miast regionu** (łącznie 600 tys. mieszkańców)
- **atrakcyjne środowisko naturalne**, z licznymi dolinami, lasami i formami przyrodniczymi niespotykanymi w regionie

Specyfiki „Podgrodzia Toruńskiego”	Możliwość ich wykorzystania
ogromny przyrost liczby ludności	Wielki kapitał społeczny – potrzeba jego skanalizowania i wykorzystania nowych

	pomysłów na rozwój wsi
niski poziom bezrobocia	Odcięcie się w strategiach rozwojowych od naczelnego dla wielu społeczności wiejskich w Polsce zadania w postaci tworzenia nowych miejsc pracy i skupienie się na innych kierunkach rozwoju
bardzo duża liczba firm w stosunku do liczby mieszkańców	Możliwość rozwoju zupełnie nowych produktów, usług – nisz rynkowych. Rynek jest trudny – przedsiębiorcy będą szukali nisz rozwojowych – mogą skorzystać z naszych sugestii np. ekoturystyki, dystrybucji ekologicznych źródeł energii, usług społecznych, usług przy ścieżce „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego” itp.
wysoka presja na zdrowy styl życia,	Rozwój działalności agroturystycznej oraz około turystycznej Rozwój infrastruktury podnoszącej jakość życia wszystkich mieszkańców
wysoki poziom potrzeb mieszkańców w zakresie rekreacji, wypoczynku i aktywnego spędzania czasu wolnego	Jw. .
wysoki poziom wymagań mieszkańców w zakresie obecności w ich pobliżu infrastruktury społecznej	Presja na władze – rozwój obywatelskości - wykorzystanie aktywnych mieszkańców do pracy przy LSR i w działaniu LGD
obecność wielu organizacji społecznych	Potencjalny sukces ‘Małych projektów’, zainteresowanie ich ochroną tradycji, integracją społeczną, waloryzacją przestrzeni, a także popularyzacją potencjału kulturowo – przyrodniczo – gospodarczego „Podgrodzia”
prywatne muzea wiejskie,	Uatrakcyjnienie oferty turystycznej, \ochrona i wykorzystanie tradycji dla rozwoju przedsiębiorczości oraz integracji społecznej

położenie w sąsiedztwie dwóch największych miast regionu	Ogromne możliwości rozwoju małej przedsiębiorczości wiejskiej Rozwój turystyki i agroturystyki
atrakcyjne środowisko naturalne	Powiązanie wykorzystania atrakcyjnych zasobów przyrodniczych z wykorzystaniem zasobów kulturowych dla tworzenia tzw. turystyki Eko-kulturowej

2. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR – wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy

Analiza SWOT przeprowadzona została z udziałem partnerów społecznych podczas warsztatów zorganizowanych przez LGD w styczniu 2008 roku. Wnioski z analizy SWOT, prezentowane pod nią służą definicji podstawowych problemów oraz sposobów ich rozwiązania poprzez sformułowanie odpowiednich priorytetów wsparcia dla poszczególnych działań Osi 3 PROW wspieranych z poparciem LGD.

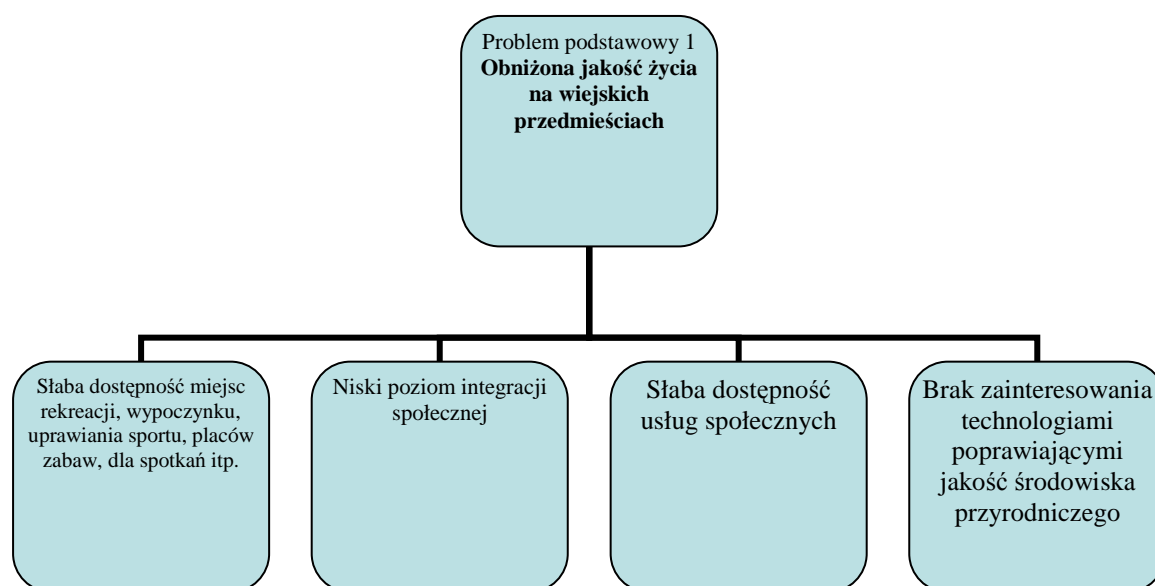
Przy analizie SWOT opierano się na przekonaniu o spójności obszaru LSR – zdefiniowanej poniżej w kolejnej części LSR.

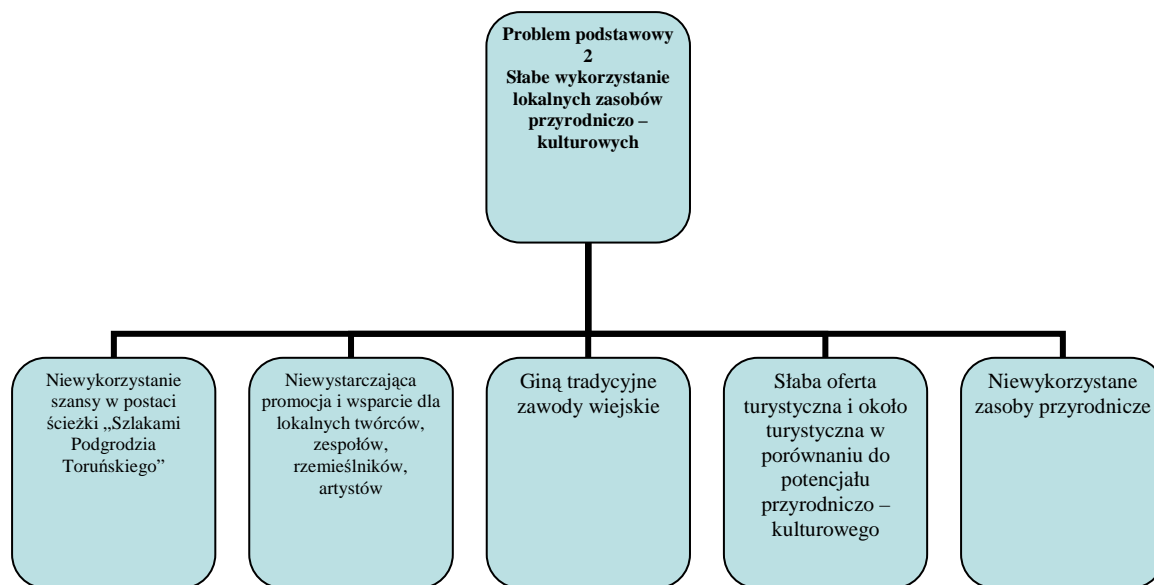
Analiza SWOT obszaru działania LGD „Podgrodzie Toruńskie”

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja w pobliżu dwóch dużych miast – potencjał do rozwoju usług i drobnego handlu - szybko rosnąca liczba mieszkańców – potencjał do rozwoju małej przedsiębiorczości oraz rosnący kapitał społeczny - bardzo wysoki poziom przedsiębiorczości – obszar LGD ma charakter zaplecza usługowo – produkcyjnego dla Torunia i częściowo Bydgoszczy - dobre połączenia komunikacyjne (Toruń – Bydgoszcz) służące możliwości dotarcia do lokalnego biznesu oraz dotarcia tu turystów - potencjał do rozwoju turystyki wiejskiej oraz produkcji biomasy w oparciu o ciekawe zasoby środowiskowe, a także produkcji odnawialnych źródeł energii - bogate walory kulturowe, oparte o liczne zabytki, a także o elementy tradycji - bogata oferta oświatowa (wysoki poziom szkół) - bogata infrastruktura drogowa - duża oferta terenów inwestycyjnych - potencjał do promocji zdrowego stylu życia w związku z wymienionymi zagrożeniami (patrz obok) - duża liczba organizacji pozarządowych - 	<ul style="list-style-type: none"> - mała ilość szlaków dla pieszych i rowerzystów, niska jakość istniejących i ich słabe oznakowanie - niski poziom wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego – w tym słaba promocja i niedostatki materialne muzeów wiejskich oraz innych instytucji prywatnych i społecznych związanych z ochroną tradycji - braki w infrastrukturze społecznej, przede wszystkim placów zabaw dla dzieci, infrastruktury sportowo – rekreacyjnej oraz dużych kompleksów rekreacyjno -sportowych - uzależnienie organizacji pozarządowych od sektora publicznego w postaci dotacji gminnych prowadzące do nikłej aktywności w pozyskiwaniu dodatkowych sponsorów i innych źródeł finansowania swej działalności - brak doposażenia świetlic wiejskich, słaby stan niektórych świetlic, konieczność budowy nowych świetlic – brak środków - mała ilość integracyjnych imprez wiejskich (w stosunku do liczby ludności), na organizowanych zaś imprezach często brak promocji walorów obszaru oraz starań na rzecz integracji społecznej - braki w ofercie usługowej lokalnych firm lub niska jakość tej oferty dla mieszkańców, skupienie się lokalnych firm na świadczeniu usług dla mieszkańców Torunia, nie dla lokalnej ludności - słabe wykorzystanie potencjału do produkcji biomasy i odnawialnych źródeł energii - brak wsparcia publicznego dla przedsiębiorców reprezentujących tradycyjne zawody, rzemiosła itp. - niskie poczucie bezpieczeństwa
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - trend związany z modą na turystykę wiejską i agroturystykę ludności miejskiej (weekendowa) i jej wykorzystanie do rozwoju usług turystycznych oraz rozwoju działalności gospodarczej o charakterze około turystycznym - wykorzystanie wysokiej jakości zasobów ludzkich, w tym ludności napływowej dla rozwoju społecznego, integracji społecznej m.in. poprzez imprezy plenerowe i wspólne inicjatywy edukacyjne, sportowe - wykorzystanie potencjału w postaci świetlic wiejskich poprzez ich doposażenie, wzbogacenie ich oferty oraz remonty i budowę nowych obiektów - potencjał do produkcji biomasy - boom budowlany skutkujący rozwojem 	<ul style="list-style-type: none"> - ryzyko polaryzacji społeczności (rdzenni i napływowi) ze względu na rozbieżne interesy oraz brak miejsc rekreacji, wypoczynku, do wspólnych spotkań - skupienie się gmin na realizacji projektów, które będą miały wpływ na podniesienie jakości życia tylko wybranych grup (wiekowych, zawodowych, zamieszkujących c centrum wsi itp.) - degradacja infrastruktury społecznej, w tym głównie świetlic wiejskich w przypadku braku ich dofinansowania - zanik wiedzy o tradycjach obszaru poprzez brak promocji tradycji kulturowej oraz degradację muzeów wiejskich

<p>gospodarczym, szczególnie mikroprzedsiębiorstw</p> <ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania inwestorów, związana z położeniem i ofertą - zwiększenie aktywności organizacji społecznych w kierunku poszukiwania dodatkowych źródeł wsparcia zewnętrznego swej działalności - realizacja dużych inwestycji podnoszących jakość życia (Odnowa wsi) adresowanych do całej społeczności, a nie tylko wybranych grup - rozwój otoczenia biznesowego Eko-kulturowej ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego” oraz wykorzystanie jej potencjału dla rozwoju mikroprzedsiębiorczości i różnicowania działalności rolniczej - wykorzystanie potencjału w postaci przedstawicieli ginących zawodów wiejskich i twórców ludowych, zespołów ludowych i lokalnych grup artystycznych - promocja obszaru LGD poprzez działalność organizacji społecznych, zespołów ludowych, a także poprzez imprezy masowe 	<ul style="list-style-type: none"> - przenoszenie się turystyki weekendowej poza granice obszaru z powodu słabej promocji, oznakowania szlaków turystycznych i atrakcji turystycznych, braku odpowiedniej infrastruktury - migracja młodych, dobrze wykształconych ludzi do dużych miast i zagranicę. - Naturalny zanik ginących zawodów wiejskich - Apatia i roszczeniowość reprezentantów tradycyjnych organizacji społecznych, skutkująca uzależnieniem od środków gminnych - Brak wykorzystania szansy związanej z budową autostrady i dróg łączących ją z regionem - Brak promocji LGD i niska jej znajomość wśród mieszkańców obszaru skutkująca obniżeniem zaufania do jej działań - Obniżenie się jakości życia poprzez brak dbałości o zdrowy styl życia oraz brak dbałości o środowisko naturalne - Niewykorzystanie szans płynących z promocji ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego” poprzez brak dalszych prac studialnych i inwestycji ją promujących
--	--

Na bazie analizy SWOT sformułowano drzewo problemów możliwych do rozwiązania przy wsparciu ze strony PROW i innych środków przewidzianych w LSR.

Podsumowując wnioski płynące z analizy SWOT LGD „Podgrodzie Toruńskie” zdecydowane jest priorytetowo wspierać operacje dotyczące następujących priorytetów w poszczególnych działaniach Osi 3 PROW:

Odnowa wsi

- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- budowa ogólnodostępnych obiektów sportowych, rekreacyjnych i placów zabaw
- promocja walorów obszaru LGD
- Budowa infrastruktury rekreacyjnej – ścieżki turystyczne i ich oznakowanie
- budowa, przebudowa, remont i wyposażenie obiektów sportowych, budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne
- zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych w celu wykorzystania ich do rekreacji lub w celu poprawy estetyki miejscowości
- urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku
- budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w tym pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn.
- odnawianie oraz konserwacja cmentarzy, lokalnych pomników historycznych, miejsc pamięci.

Uzasadnienie: teren ‘Podgrodzia Toruńskiego’ stanowi doskonałe miejsce do rozwoju aktywności turystycznej, rekreacyjnej oraz aktywności społecznej mieszkańców. Budowa i remont świetlic wiejskich jest tematem powszechnie uznawanym za jeden z podstawowych. Z drugiej strony rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej oraz oznakowanie i

uporządkowanie szlaków turystycznych wiąże się z zaplanowanym w ZSRW inicjatywą w postaci „Eko-kulturowego szlaku turystycznego”, którego dokumentacja została wykonana w ramach II Schematu PP LEADER+. Kierunki te są zbieżne z priorytetami w pozostałych działaniach, prezentowanych poniżej.

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

- wsparcie rozwoju sieci usług na rzecz ludności
- wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku odnawialnych źródeł energii
- wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku produkcji i dystrybucji biomasy
- - wsparcie dla projektów zlokalizowanych przy ścieżce Eko- kulturowej powiązanych z: turystyką wiejską, gastronomią, świadczeniem usług dla ludności
- wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku ratowania starych zawodów wiejskich
- - wsparcie lokalnego rzemiosła artystycznego oraz lokalnych twórców bazujących na tradycjach
- - wsparcie dla inicjatyw na rzecz turystyki wiejskiej, agroturystyki oraz usług około turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kwalifikowanej oraz weekendowej

Uzasadnienie: na terenie działania LGD obecnych jest ok. 1 000 mikroprzedsiębiorstw. Profil ich działania jest niezwykle różny, jednakże „Podgrodzie Toruńskie” zdecydowanie wspiera te firmy, których działania sprzyjać będą rozwojowi inicjatyw w ramach pozostałych priorytetów, a jednocześnie odnosi się do wymienionych powyżej specyfik tegoż terenu. Tak więc z jednej strony wspierane będą usługi sprzyjające podnoszeniu jakości życia mieszkańców (poprzez szeroko rozumiane usługi dla ludności i sprzedaży). Z drugiej strony wspierać się będzie usługi związane pośrednio i bezpośrednio z turystyką i rekreacją – usługi rzemieślnicze, rękodzielnicze, a także usługi transportowe. Ważnym jest zaznaczenie, iż LGD będzie wspierała inicjatywy z zakresu mikroprzedsiębiorczości w powiązaniu ze znakomitą położeniem „Podgrodzia Toruńskiego” względem tras komunikacyjnych – tych obecnych (trzy drogi krajowe), i tych w budowie (autostrada A1). Inicjatywy te to hurtownie i małe centra logistyczne.

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

- - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku odnawialnych źródeł energii
- - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku produkcji i dystrybucji biomasy

- tworzenie sieci usług wzdłuż ścieżki
- - wsparcie dla projektów zlokalizowanych przy ścieżce Eko- kulturowej powiązanych z: turystyką wiejską, gastronomią, świadczeniem usług dla ludności
- - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku ratowania starych zawodów wiejskich
- - wsparcie lokalnego rzemiosła artystycznego oraz lokalnych twórców bazujących na tradycjach
- - wsparcie dla inicjatyw na rzecz turystyki wiejskiej, agroturystyki oraz usług około turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kwalifikowanej oraz weekendowej

Uzasadnienie: tereny 'Podgrodzia Toruńskiego' charakteryzuje stały trend zaniku typowych funkcji rolniczych. Istniejące małe i średnie gospodarstwa poszukują obecnie nisz rozwojowych. W ramach Schematu II PP LEADER+ LGD realizowała m.in. kursy agroturystyczne oraz kursy produkcji biomasy. Kontynuując ten wątek ustanawia się priorytety, z których skorzystać mogą m.in. uczestnicy tychże kursów. Ważnym jest jednak nawiązanie do priorytetów pokazanych powyżej, gdzie w różnicowaniu działalności rolniczej zwracać się będzie uwagę na takie kwestie jak: poprawa jakości życia poprzez polepszenie sieci usług i handlu, czy też tworzenie nowych miejsc pracy przy gospodarstwach rolnych z wykorzystaniem znakomitego położenia 'Podgrodzia Toruńskiego' względem ważnych tras komunikacyjnych (hurtownie).

Małe projekty

- - zwiększenie jakości usług świadczonych przez świetlice wiejskie oraz inne obiekty społeczno – kulturalne poprzez ich doposażenie, remonty oraz programy aktywności
- - wsparcie festynów wiejskich i innych imprez masowych związanych z tradycjami lokalnymi oraz integracją społeczną oraz kultywowaniem obyczajowości ludowej
- - wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz popularyzacji idei integracji społecznej oraz aktywizacji społecznej (sportowych, artystycznych, szkolnych itp.) na bazie lokalnych tradycji
- - promocja zdrowego stylu życia oraz jego elementów
- - budowa, odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej w szczególności miejsc widokowych, miejsc wypoczynkowych lub biwakowych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych
- - przygotowanie i wydanie folderów lub innych publikacji dotyczących obszaru objętego LSR
- - inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub

lokalnym dziedzictwie, w tym kulturowym, historycznym lub przyrodniczym, albo podnoszenie jakości takich produktów.

- - utworzenie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych poświęconych promocji turystycznej
- - wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz promocji ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego” oraz jej elementów
- - opracowywanie analiz, koncepcji oraz studiów na rzecz ścieżki
- - wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz popularyzacji dziedzictwa kulturowego i tradycji lokalnych
- - wsparcie grup artystycznych i zespołów kultywujących tradycje lokalne
- - remonty i odnowa kapliczek wiejskich, krzyży przydrożnych itp.
- - kampanie promocyjne na rzecz rozwoju turystyki na „Podgrodziu...”
- - wsparcie muzeów wiejskich

Uzasadnienie: priorytety nawiązują bezpośrednio do priorytetów w ‘odnowie wsi’ – są względem nich komplementarne, ale i odpowiadają na zapotrzebowanie niewielkich organizacji społecznych, bardzo licznie obecnych na „Podgrodziu toruńskim”. Nawiązują one również do „Eko-kulturowego szlaku turystycznego” zaproponowanego w ZSRW.

4. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia

Misja LGD: Stworzenie na „Podgrodziu Toruńskim” miejsca o wysokiej jakości życia, budowanej na bazie atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, integracji społecznej i silnej tożsamości lokalnej oraz stworzenie tu atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji							
Cele ogólne	Cel ogólny 1 <u>Poprawa jakości życia poprzez budowanie kapitału społecznego w oparciu o aktywnych mieszkańców i zrównoważony charakter gospodarki wiejskiej</u>				Cel ogólny 2 <u>Polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami przyrodniczo – kulturowymi oraz ich waloryzacja</u>		
Cele szczegółowe	1.1. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości miejsc rekreacji i wypoczynku, w tym: placów zabaw, świetlic, boisk, miejsc rekreacji i wypoczynku	1.2. Wsparcie procesów integracji społecznej m.in. poprzez organizację imprez masowych, imprez tematycznych oraz promocję aktywności społecznej.	1.3. Zwiększenie dostępności usług społecznych	1.4. Promocja technologii przyjaznych środowisku w celu podnoszenia jakości życia	2.1. Promocja i rozwój ścieżki eko - kulturowej „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”	2.2. Ochrona i wykorzystanie tradycji kulturowej „Podgrodzia Toruńskiego”	2.3. Rozwój usług turystycznych i okolicznych
Odnowa wsi Priorytety wsparcia (rodzaje przedsięwzięć) ➡	- budowa, modernizacja i remonty świetlic wiejskich wraz z ich wyposażeniem - budowa, remonty i modernizacja ogólnodostępnych boisk, placów zabaw oraz miejsc rekreacji i wypoczynku - modernizacja przestrzeni publicznej wsi – kształtowanie centrów wsi, porządkowanie przestrzeni wiejskiej i estetyzacja - urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku- - budowa, przebudowa, remont i wyposażenie obiektów sportowych, budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne				- oznakowanie atrakcji turystycznych i promocja ścieżki oraz jej elementów	- działania na rzecz ochrony zabytków „Podgrodzia...” - odnawianie oraz konserwacja cmentarzy, lokalnych pomników historycznych, miejsc pamięci. - budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w tym pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn.	- zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych w celu wykorzystania ich do rekreacji lub w celu poprawy estetyki miejscowości
Małe projekty Priorytety wsparcia (rodzaje przedsięwzięć) ➡	- zwiększenie jakości usług świadczonych przez świetlice wiejskie poprzez ich doposażenie, remonty oraz programy aktywności	- wsparcie festynów wiejskich i innych imprez masowych związanych z tradycjami lokalnymi oraz integracją społeczną oraz kultywowaniem obyczajowości ludowej		- promocja zdrowego stylu życia oraz jego elementów	- wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz promocji ścieżki oraz jej elementów - opracowywanie analiz, koncepcji oraz studiów na rzecz ścieżki - przygotowanie i wydanie folderów lub	- wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz popularyzacji dziedzictwa kulturowego i tradycji lokalnych - wsparcie grup artystycznych i	- kampanie promocyjne na rzecz rozwoju turystyki na „Podgrodziu...” - utworzenie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych poświęconych promocji turystycznej - budowa, odbudowa lub oznakowanie małej

		- wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz popularyzacji idei integracji społecznej oraz aktywizacji społecznej (sportowych, artystycznych, szkolnych itp.) na bazie lokalnych tradycji			innych publikacji dotyczących obszaru objętego LSR	zespołów kultywujących tradycje lokalne - remonty i odnowa kapliczek wiejskich, krzyży przydrożnych itp. - wsparcie muzeów wiejskich - inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie, w tym kulturowym, historycznym lub przyrodniczym, albo podnoszenie jakości takich produktów - wsparcie grup artystycznych i zespołów kultywujących tradycje lokalne j	infrastruktury turystycznej w szczególności miejsc widokowych, miejsc wypoczynkowych lub biwakowych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Priorytety wsparcia (rodzaje przedsięwzięć) →			- wsparcie rozwoju sieci usług na rzecz ludności – w tym usług komunalnych i na rzecz większych elementów społeczności lokalnych	- wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku odnawialnych źródeł energii - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku produkcji i dystrybucji biomasy	- tworzenie sieci usług wzdłuż ścieżki - wsparcie dla projektów zlokalizowanych przy ścieżce Eko- kulturowej powiązanych z: turystyką wiejską, gastronomią, świadczeniem usług dla ludności	- wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku ratowania starych zawodów wiejskich - wsparcie lokalnego rzemiosła artystycznego oraz lokalnych twórców bazujących na tradycjach	- wsparcie dla inicjatyw na rzecz turystyki wiejskiej, agroturystyki oraz usług około turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kwalifikowanej oraz weekendowej
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw			- wsparcie rozwoju sieci usług na rzecz	- wsparcie dla inicjatyw	- tworzenie sieci usług wzdłuż ścieżki - wsparcie	- wsparcie dla inicjatyw	- wsparcie dla inicjatyw na rzecz turystyki wiejskiej,

Priorytety wsparcia (rodzaje przedsięwzięć) ➡			ludności – w tym usług komunalnych i na rzecz większych elementów społeczności lokalnych	przedsiębiorczych w kierunku odnawialnych źródeł energii - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku produkcji i dystrybucji biomasy	dla projektów zlokalizowanych przy ścieżce Eko- kulturowej powiązanych z: turystyką wiejską, gastronomią, świadczeniem usług dla ludności	przedsiębiorczych w kierunku ratowania starych zawodów wiejskich - wsparcie lokalnego rzemiosła artystycznego oraz lokalnych twórców bazujących na tradycjach	agroturystyki oraz usług około turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kwalifikowanej oraz weekendowej
Projekty współpracy Priorytety wsparcia ➡				- wymiana doświadczeń w kraju i za granicą w zakresie zastosowania technologii przyjaznych środowisku dla podnoszenia jakości życia	- promocja obszaru „Podgrodzia...” w pozostałej części Powiatu i toruńskiego oraz regionu kujawsko – pomorskiego	- wymiana doświadczeń w zakresie form ochrony tradycji kulturowej - wspólna promocja walorów kulturowych powiatu toruńskiego	

Opis przedsięwzięć

Cel 1.1. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości miejsc rekreacji i wypoczynku, w tym: placów zabaw, świetlic, boisk, miejsc rekreacji i wypoczynku

1.1.1. Program poprawy bazy rekreacyjno – sportowej

Program wspierania budowy obiektów sportowych, placów zabaw, miejsc rekreacji i wypoczynku, a także porządkowania centrów wsi i zagospodarowywania cieków wodnych na potrzeby społeczności. Głównymi beneficjentami będą gminy.

1.1.2. Program budowy, modernizacji i doposażenia świetlic wiejskich

Program wspierania inwestycji w zakresie budowy świetlic wiejskich (od podstaw) oraz modernizacji istniejącej infrastruktury w tym zakresie, a także doposażenia świetlic wiejskich. Głównymi beneficjentami będą podmioty prowadzące świetlice wiejskie: gminy, parafie, OSP.

Cel 1.2. Wsparcie procesów integracji społecznej m.in. poprzez organizację imprez masowych, imprez tematycznych oraz promocję aktywności społecznej.

1.2.1. Organizacja festynów wiejskich „Z wizytą u Nas”

Wsparcie dla inicjatywy zapoczątkowanej w PPL LEADER+ - organizacji dużych wiejskich festynów propagujących integrację społeczną, także w oparciu o lokalne tradycje. Zakłada się organizowanie po 1-2 festynów rocznie w każdej z gmin, z wzajemnym udziałem reprezentantów każdej społeczności.

Beneficjentami będą głównie organizacje pozarządowe, sołectwa oraz gminy.

1.2.2. Program wsparcia klubów seniora

Program ma na celu aktywizację klubów seniora poprzez nadanie im nowych funkcji, w tym – edukacyjnej oraz integracyjnej. Program wspierać będzie: zespoły seniorów, organizacje przeglądów, wsparcie zatrudnienia animatorów i muzyków służących klubom, a także wyjazdy integracyjne oraz projekty edukacyjne skierowane dla seniorów.

1.2.3. Program wspierania organizacji pozarządowych „Obywatelskie Podgrodzie”

Program wspierania inicjatyw społecznych służących integracji i likwidacji wykluczenia społecznego. Skierowany wyłącznie do III sektora. Celem jest organizacja imprez, inicjatyw, których celem jest integracja poprzez wspólne wartości lokalne oraz budowa tożsamości lokalnej.

Cel 1.3. Zwiększenie dostępności usług społecznych

1.3.1. Program Wsparcie operacji przedsiębiorstw i organizacji społecznych skierowanych na tworzenie usług społecznych:

Celem przedsięwzięcia jest wsparcie firm i organizacji służących społeczności poprzez oferowanie usług społecznych i usług społecznie ważnych: transportu publicznego, edukacji,

służby zdrowia, gastronomiczno – hotelowej, rekreacyjnej, handlowej itp. poprawiającej jakość życia poprzez zwiększenie ich dostępności w pobliżu miejsca zamieszkania. Program skierowany jest głównie do mikroprzedsiębiorstw.

Cel 1.4. Promocja technologii przyjaznych środowisku w celu podnoszenia jakości życia

1.4.1. Program Wsparcie operacji przedsiębiorców na rzecz produkcji, dystrybucji oraz serwisu urządzeń przyjaznych środowisku,

Celem przedsięwzięcia jest wsparcie przedsiębiorstw produkujących, dystrybuujących, montujących i serwisujących urządzenia przyjazne dla środowiska (np. ekologiczne systemy grzewcze, systemy produkujące energię ze źródeł odnawialnych, produkcję biomasy, produkty służące zagospodarowaniu odpadów, ograniczeniu strat energii itp.

1.4.2. Program: Promocja technologii przyjaznych środowisku

Celem przedsięwzięcia jest wsparcie działań promocyjnych na rzecz odnawialnych źródeł energii oraz technologii przyjaznych środowisku. Zawiera działania o charakterze publikacyjnym, ale również działania poprzez spotkania, udział w spotkaniach, prezentację możliwości technologii przyjaznych środowisku itp.

Program skierowany jest do podmiotów gospodarczych oraz podmiotów

Cel 2.1. Promocja i rozwój ścieżki eko - kulturowej „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”

2.1.1. Wykonanie studiów wykonalności dla infrastruktury na ścieżce „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”

Przedsięwzięcie obejmuje wykonanie studiów wykonalności, które zostaną wykorzystane następnie w inwestycjach z zakresu Odnowy wsi - przez Gminy. Chodzi o budowę tarasów widokowych oraz wieży widokowej.

2.1.2. Program oznakowania ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”

Ścieżka obecnie nie jest prawie w ogóle oznakowana. Należy wykonać tablice informacyjne oraz poglądowe, umieszczone na trasie ścieżki. Przedsięwzięcie do zrealizowania przez Gminy w ramach Odnowy wsi oraz małych projektów.

2.1.3 Program Wsparcie przedsięwzięć tworzących ofertę usługową wzdłuż ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”

Infrastruktura usługowo – handlowa przy ścieżce nie zachęca do jej odwiedzania. Należy wesprzeć przedsiębiorców starających się wzbogacić zaplecze usługowo – handlowe ścieżki, przede wszystkim w takich działaniach jak: punkty handlowo – usługowe, punkty sprzedaży pamiątek oraz produktów tradycyjnych, pensjonaty, hoteliki, gospodarstwa agroturystyczne oferujące usługi turystyczne i około turystyczne oraz rekreacyjne, stadniny koni, Zielone Szkoły, a także punkty gastronomiczne (bary, restauracje, kafejki).

Cel 2.2. Ochrona i wykorzystanie tradycji kulturowej „Podgrodzia Toruńskiego”

2.2.1. Wsparcie inicjatyw związanych z ochroną tradycji kulturowej na „Podgrodziu...”

Wsparcie małych inicjatyw społecznych, których celem jest ochrona dziedzictwa kulturowego Podgrodzia, zarówno w sensie miękkim, jak i twardym. Dopuszcza się tu dofinansowanie organizacji festynów tematycznych ściśle powiązanych z tradycjami Podgrodzia, konkursów szkolnych, a także wsparcie zespołów ludowych, artystów lokalnych, rzemieślników artystycznych nawiązujących do tradycyjnych zawodów wiejskich itp.

2.2.2. Wsparcie muzeów wiejskich

Przedsięwzięcia w formie małych projektów oraz projektów z zakresu różnicowania działalności rolniczej służące tworzeniu oraz wspieraniu istniejących już muzeów wiejskich – zarówno tych wpisanych do rejestru Ministra Kultury, jak i prywatnych inicjatyw o charakterze około-muzealnym (np. prywatne muzeum maszyn rolniczych, prywatne muzeum ceramiki wiejskiej). Program skierowany głównie do organizacji pozarządowych, ale i gmin.

2.2.3. Promocja lokalnych tradycji i produktów na „Podgrodziu..”

Małe projekty służące promowaniu zasobów kulturowo – przyrodniczych Podgrodzia w formie publikacji, studiów monograficznych, książek, płyt CD z muzyką ludową itp. Program obejmuje również inicjatywy na rzecz tworzenia systemów promocji tradycyjnych produktów, w tym: ich oznakowania, etykietowania oraz promocji w mediach.

2.2.4 Program rewitalizacji i renowacji tradycyjnych elementów krajobrazu wiejskiego

Odnowa krzyży i kapliczek przydrożnych, a także pomników, cmentarzy itp. Program skierowany głównie do parafii i gmin.

Cel 2.3. Rozwój usług turystycznych i okołoturystycznych

2.3.1 Program Wsparcie dla inicjatyw w celu wzbogacenia oferty turystycznej i agroturystycznej „Podgrodzia...”

Przedsięwzięcia realizowane w ramach działań „Różnicowanie działalności rolniczej...” oraz „Małych projektów” i „Tworzeniu i rozwoju mikroprzedsiębiorstw” –służące budowie i rozbudowie oferty agroturystycznej na całym „Podgrodziu...” oraz oferty turystyki wiejskiej i oferty firm świadczących usługi okołoturystyczne. Efektem programu ma być stworzenie co najmniej 5 nowych gospodarstw agroturystycznych oraz wzbogacenie oferty 10 istniejących. Efektem projektu będzie również wzbogacenie sieci usług około turystycznych na całym „Podgrodziu...”.

2.3.2. Program promocji turystycznej „Podgrodzia toruńskiego”

Przedsięwzięcia realizowane w ramach „Małych projektów” skierowane do gmin oraz organizacji pozarządowych, których celem jest wszechstronna promocja zasobów turystycznych „Podgrodzia...” oraz LGD. Formy promocji obejmować mogą: budowę tablic informacyjnych, wydawnictwa, witryny internetowe, bazy danych oferty turystycznej, czy też udział w targach i imprezach promujących zasoby turystyczne. Finansowane będą również

działania promujące produkty turystyczne z terenu „Podgrodzia...” na dużych portalach tematycznych o charakterze turystycznym (np. Polska niezwykła, Agro-portal, portalu PPR itp.)

Opis wskaźników realizacji przedsięwzięć

Cel szczegółowy	Przedsięwzięcia	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
1.1. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości miejsc rekreacji i wypoczynku, w tym: placów zabaw, świetlic, boisk, miejsc rekreacji i wypoczynku	Program poprawy bazy rekreacyjno – sportowej Program budowy, modernizacji i doposażenia świetlic wiejskich	Budowa miejsc rekreacji i wypoczynku (14), placów zabaw (19), świetlic wiejskich (3), modernizacja świetlic wiejskich (6) Do 2012 roku ,	Poprawa dostępności miejsc rekreacji, wypoczynku i spędzania czasu wolnego , poprawa wyposażenia świetlic	Poprawa jakości życia poprzez dostęp do bezpiecznej infrastruktury rekreacyjno – sportowej i związanej ze spędzaniem czasu wolnego
1.2. Wsparcie procesów integracji społecznej m.in. poprzez organizację imprez masowych, imprez tematycznych oraz promocję aktywności społecznej.	Organizacja festynów wiejskich „Z wizytą u Nas” Program wsparcia klubów seniora Program wspierania organizacji pozarządowych „Obywatelskie Podgrodzie”	Organizacja festynów wiejskich „Z wizytą u Nas” (12), organizacja imprez tematycznych, opartych o ideę integracji społecznej, w tym: dla niepełnosprawnych, osób starszych – przeglądy chórów seniora, Do 2015 roku	Stworzenie ram instytucjonalnych procesów integracji społecznej poprzez stałe cykle imprez masowych i tematycznych	Zwalczanie zjawisk wykluczenia społecznego, silnie zintegrowane społeczności wiejskie
1.3. Zwiększenie dostępności usług społecznych	Program Wsparcie operacji przedsiębiorstw i organizacji społecznych skierowanych na tworzenie usług społecznych:	Wsparcie operacji przedsiębiorstw skierowanych na tworzenie usług społecznych: transportowych, oświatowych, związanych z świętowaniem, spędzaniem czasu wolnego, rekreacją i wypoczynkiem	Poprawa dostępności usług społecznych w otoczeniu mieszkańców „Podgrodzia”	Poprawa jakości życia poprzez dostępność usług społecznych tworzonych lokalnie
1.4. Promocja	Program	Wsparcie operacji	Poprawa oferty	Poprawa stanu

technologii przyjaznych środowisku w celu podnoszenia jakości życia	Wsparcie operacji przedsiębiorców na rzecz produkcji, dystrybucji oraz serwisu urządzeń przyjaznych środowisku, Program: Promocja technologii przyjaznych środowisku	przedsiębiorców na rzecz produkcji, dystrybucji oraz serwisu urządzeń przyjaznych środowisku, w tym – odnawialnych źródeł energii, ekologicznych form zasilania energią, ekologicznych systemów oświetlenia i ogrzewania, systemów redystrybucji odpadów, produkcji biomasy itp. Promocja technologii przyjaznych środowisku naturalnemu	w zakresie możliwości zakupu i serwisowania urządzeń przyjaznych środowisku oraz promocja technologii przyjaznych środowisku Zainteresowanie mieszkańców Eko-technologiami stosowanymi w domu	środowiska naturalnego poprzez zwiększenie poziomu użytkowania urządzeń przyjaznych środowisku Poprawa świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska
2.1. Promocja i rozwój ścieżki eko - kulturowej „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”	Wykonanie studiów wykonalności dla infrastruktury na ścieżce „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego” Program oznakowania ścieżki Program Wsparcie przedsięwzięć tworzących ofertę usługową wzdłuż ścieżki	Wykonanie studiów wykonalności tarasów widokowych oraz punktów wypoczynkowych na trasie ścieżki Oznakowanie ścieżki Wsparcie przedsięwzięć tworzących ofertę usługową wzdłuż ścieżki (kawiarnie, restauracje, sklepy spożywcze, punkty napraw rowerów itp.) Promocja ścieżki w mediach i Internecie	Pełniejsza utylizacja zasobów ścieżki poprzez inwestycje w infrastrukturę towarzyszącą oraz promocję ścieżki	Stworzenie kompletnego i kompleksowego produktu turystycznego – ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”
2.2. Ochrona i wykorzystanie tradycji kulturowej „Podgrodzia Toruńskiego”	Wsparcie inicjatyw związanych z ochroną tradycji kulturowej na „Podgrodziu...”	Wsparcie inicjatyw związanych z ochroną tradycji kulturowej na „Podgrodziu...” – prywatnych muzeów wiejskich, lokalnych twórców ludowych,	Stworzenie instytucjonalnych ram wspierania ochrony tradycji lokalnych	Zachowanie dziedzictwa kulturowo – przyrodniczego dla potrzeb przyszłych pokoleń

	<p>Wsparcie muzeów wiejskich</p> <p>Promocja lokalnych tradycji i produktów na „Podgrodziu..”</p> <p>Program rewitalizacji i renowacji tradycyjnych elementów krajobrazu wiejskiego</p>	<p>artystów, rzemieślników, a także zespołów ludowych poprzez zakupy sprzętu, materiałów, a także promocję ich twórczości</p> <p>Organizacja festynów promujących tradycyjne zawody</p> <p>Organizacja imprez plenerowych związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych, a także przeglądów i konkursów</p> <p>Odnowienie krzyży, kapliczek i cmentarzy wiejskich oraz pomników</p>		Umocnienie tożsamości lokalnej
2.3. Rozwój usług turystycznych i okołoturystycznych	<p>Program Wsparcie dla inicjatyw w celu wzbogacenia oferty turystycznej i agroturystycznej „Podgrodzia...”</p> <p>Program promocji turystycznej „Podgrodzia toruńskiego”</p>	<p>Wsparcie dla inicjatyw w celu wzbogacenia oferty turystycznej i agroturystycznej „Podgrodzia...” oraz wsparcie inicjatyw około turystycznych.</p> <p>Wsparcie finansowe rolników zamierzających tworzyć lub waloryzować ofertę agroturystyczną</p> <p>Wsparcie dla mikroprzedsiębiorstw zamierzających zaangażować się w tworzenie lub waloryzację oferty turystycznej.</p> <p>Stworzenie 5 nowych gospodarstw agroturystycznych oraz wzbogacenie</p>	Poszerzenie i waloryzacja oraz promocja usług turystycznych oraz około turystycznych na „Podgrodziu...”	<p>Zwiększenie liczby turystów odwiedzających teren „Podgrodzia...”</p> <p>celem zwiększenia dochodów ludności oraz promocji obszaru LSR</p>

		<p>oferty 10 istniejących. Wzbogacenie oferty istniejących 4 pensjonatów. Wsparcie dla operacji powiązanych z rozwojem usług około turystycznych – wynajem sprzętu turystycznego, usługi gastronomiczne, usługi serwisowania sprzętu turystycznego itp. Promocja oferty turystycznej oraz tworzenie baz danych inicjatyw turystycznych. Umieszczenie informacji o ofercie turystycznej z „Podgrodzia...” na kilku największych portalach turystycznych w Polsce.</p>		
--	--	--	--	--

5. Misja LGD „Podgrodzie Toruńskie”

Misja LGD

Stworzenie na „Podgrodziu Toruńskim” miejsca o wysokiej jakości życia, budowanej na bazie atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, integracji społecznej i silnej tożsamości lokalnej opartej o wykorzystany potencjał przyrodniczo – kulturowy oraz stworzenie tu atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji.

6. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

Cele LSR są związane ze specyfiką obszaru LGD opisaną powyżej oraz wykorzystują elementy wyróżniające „Podgrodzie Toruńskie” na tle innych części regionu kujawsko – pomorskiego.

Poniżej prezentujemy graficzne zestawienie specyfik obszaru „Podgrodzia Toruńskiego” z celami LSR

Cel LSR	Powiązanie ze specyfiką „Podgrodzia Toruńskiego”
1.1. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości miejsc rekreacji i wypoczynku, w tym: placów zabaw, świetlic, boisk, miejsc rekreacji i wypoczynku	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom bezrobocia – wysokie wymagania w związku z siłą nabywczą ludności - wysoka presja na zdrowy styl życia - wysoki poziom potrzeb mieszkańców w zakresie rekreacji, wypoczynku i aktywnego spędzania czasu wolnego
1.2. Wsparcie procesów integracji społecznej m.in. poprzez organizację imprez masowych, imprez tematycznych oraz promocję aktywności społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> - ogromny przyrost liczby ludności - obecność wielu organizacji społecznych,
1.3. Zwiększenie dostępności usług społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - wysoki poziom wymagań mieszkańców w zakresie obecności w ich pobliżu infrastruktury społecznej - bardzo duża liczba małych firm wiejskich – próba zainteresowania ich świadczeniem usług społecznych
1.4. Promocja technologii przyjaznych środowisku w celu podnoszenia jakości życia	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka presja na zdrowy styl życia - bardzo duża liczba małych firm wiejskich i próba zainteresowania ich technologiami pro-środowiskowymi i usługami pro-środowiskowymi
2.1. Promocja i rozwój ścieżki eko - kulturowej „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”	<ul style="list-style-type: none"> - położenie w sąsiedztwie dwóch największych miast regionu - atrakcyjne środowisko naturalne

2.2. Ochrona i wykorzystanie tradycji kulturowej „Podgrodzia Toruńskiego”	- istniejące prywatne muzea wiejskie - atrakcyjne środowisko naturalne
2.3. Rozwój usług turystycznych i okołoturystycznych	- położenie w sąsiedztwie dwóch największych miast regionu - atrakcyjne środowisko naturalne

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego do planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Realizowane w ramach LSR przedsięwzięcia będą miały charakter zintegrowany oraz generujący efekt synergiczny.

- przedsięwzięcia zakładają współdział **reprezentantów różnych sektorów** w osiąganiu efektów zapisanych w LSR; przykładowo w działaniu 2.3.1 wzbogacenie oferty turystycznej „Podgrodzia...” odbędzie się poprzez operacje wykonywane przez rolników, przedsiębiorców wiejskich oraz stowarzyszenia wiejskie; w działaniu 2.1.3 oferta wokół ścieżki „Szlakami Podgrodzia...” będzie wzbogacana zarówno przez przedsiębiorców, jak i rolników oraz organizacje społeczne; w działaniu 1.4.2 eko-produkty będą promowane zarówno przez przedsiębiorców, jak i organizacje pozarządowe; w działaniu 1.2.1 festyny organizować będą zarówno gminy, jak i organizacje pozarządowe, przy współudziale biznesu lokalnego itd.

- przedsięwzięcia łączą w jednym działaniu współpracę reprezentantów **różnych dziedzin gospodarki**, np. w działaniu 1.4.1. i 1.4.2. efekt w postaci poprawy stanu środowiska oraz zainteresowanie mieszkańców technologiami przyjaznymi środowisku nastąpi poprzez wsparcie operacji w sektorze usług ciepłowniczych, usług instalacyjnych oraz produkcji urządzeń ekologicznych; w działaniu 1.3.1 efekt w postaci poprawy dostępności usług społecznie ważnych nastąpi przez operacje realizowane przez reprezentantów sektora transportu, służby zdrowia, właścicieli sklepów spożywczych i hurtowni, a także przykładowo przedsiębiorców zajmujących się usługami gastronomiczno – hotelowymi

- przedsięwzięcia będą wykorzystywały **różnorakie zasoby lokalne** – przede wszystkim kulturowo – przyrodnicze (cały cel główny 2 polega na łączeniu jednoczesnego wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru LSR), łączone będzie

również wykorzystanie zasobów społecznych z zasobami kulturowymi – temu poświęcony jest cały cel szczegółowy 1.1. oraz 1.2.

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego do planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Proponowane w LSR przedsięwzięcia mają w sporej części charakter innowacyjny. Innowacyjność tych działań można uzasadnić następująco:

- stosowane rozwiązania mają charakter nowatorski na naszym terenie: działania promujące nowoczesne Eko-technologie stosowane w domu, czy też dążące do stworzenia międzygminnego produktu turystycznego nie były na tym terenie dotąd spotykane
- w sposób nowatorski będą wykorzystane lokalne zasoby – przykładowo proponowane jest przekształcenie szkoły podstawowej w Zieloną Szkołę, proponowane jest wykorzystanie bazy tradycyjnych gospodarstw rolnych jako muzeów wiejskich, proponowane jest zintegrowanie rozproszonych dotąd zasobów turystycznych w jeden produkt o charakterze kompleksowym
- proponowany jest intensywny rozwój nowych na naszym terenie produktów i usług w postaci chociażby urządzeń przyjaznych środowisku stosowanych w domu oraz w budynkach użyteczności publicznej; czy produktu w postaci ponadgminnego wielowymiarowego produktu turystycznego – ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”
- proponowane są nowe sposoby zaangażowania lokalnej społeczności w procesy rozwoju – na przykład poprzez wykorzystanie siły oddziaływania, jaką posiadają parafie (włączenie ich oraz organizacji parafialnych – dotąd najczęściej stojących z boku działań rozwojowych i skupionych na organizacji życia religijnego – w procesy mobilizowania zasobów oraz realizacji wybranych działań) , czy też połączenia współpracy przedsiębiorców i organizacji wiejskich w procesy przygotowania i przeprowadzania festynów wiejskich

9. Procedura wyboru operacji przez LGD w ramach działań wraz z opisem procedury ich zmiany

Wybór operacji jest dokonywany na posiedzeniach Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Podgrodzie Toruńskie”, do której wyłącznej kompetencji należy wybór

operacji, które mają być realizowane w ramach lokalnej strategii rozwoju i sfinansowane ze środków pozostających w dyspozycji LGD w ramach osi 4– Leader PROW.

Decyzje Rady dotyczące przyznania pomocy podejmowane są w formie uchwał. Posiedzenia Rady są jawne. Zawiadomienie o terminie, miejscu i porządku posiedzenia Rady podaje się do publicznej wiadomości co najmniej na 7 dni przed posiedzeniem Rady. Posiedzenia Rady otwiera, prowadzi i zamyka Przewodniczący Rady. Obsługę posiedzeń Rady zapewnia Biuro LGD, w tym w szczególności przygotowuje fiszki projektowe poszczególnych operacji (projektów) wnioskowanych do przyznania pomocy.

Prawomocność posiedzenia i podejmowania przez Radę decyzji (quorum) wymaga obecności co najmniej 50% składu Rady. Rada podejmuje decyzje zwykłą większością głosów. W przypadku równej ilości głosów decyduje głos Przewodniczącego Rady lub Wiceprzewodniczącego Rady, a w przypadku nieobecności Przewodniczącego Rady i Wiceprzewodniczących Rady jej członkowie mają prawo wybrać większością głosów Przewodniczącego Obrad spośród jej członków i wówczas decyduje głos Przewodniczącego Obrad.

Prawo głosu w głosowaniach nad podjęciem uchwały przysługuje wyłącznie członkom Rady.

W posiedzeniu Rady uczestniczy Prezes Zarządu lub wskazany przez niego Członek Zarządu oraz Przedstawiciel Biura LGD, którym przysługuje głos doradczy. Przewodniczący Rady może zaprosić do udziału w posiedzeniu osoby trzecie, w szczególności ekspertów lub osoby, których dotyczą sprawy przewidziane w porządku posiedzenia.

Po stwierdzeniu quorum Rada dokonuje wyboru sekretarza posiedzenia, któremu powierza się m.in. obliczanie wyników głosowania członków Rady.

Wszystkie głosowania Rady są jawne. Głosowanie w sprawie wyboru operacji odbywa się wyłącznie przez wypełnienie kart do oceny operacji i obejmuje:

1) głosowanie w sprawie zgodności operacji z LSR - Karta oceny zgodności operacji z LSR;

2) głosowanie w sprawie oceny operacji według kryteriów lokalnych przyjętych przez LGD:

- Karta oceny zgodności z kryteriami wyboru operacji dla działania „Odnowa i rozwój wsi”,
- Karta oceny zgodności z kryteriami wyboru operacji dla działania „Małe projekty”,
- Karta oceny zgodności z kryteriami wyboru operacji dla działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”,

- Karta oceny zgodności z kryteriami wyboru operacji dla działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”.

Głos w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR oddaje się przez wybranie jednej z opcji: „głosuję za uznaniem / nie uznaniem operacji za zgodną z LSR”. Wynik głosowania w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest pozytywny, jeśli bezwzględna większość głosów (50% + 1) została oddana na opcję, że operacja jest zgodna z LSR.

Jeżeli wynik głosowania w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest negatywny, operacja nie podlega dalszej ocenie.

Oddanie głosu w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD polega na wypełnieniu tabeli zawartej na „ Karcie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD”, która jest odpowiednia do typu ocenianej operacji i działania PROW.

Wynik głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD uzyskuje się sumując oceny punktowe wyrażone na kartach stanowiących głosy oddane ważne w pozycji „SUMA PUNKTÓW” i dzieli przez liczbę ważnie oddanych głosów.

Na podstawie wyników głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD sporządza się listę operacji wybranych do przyznania pomocy.

W przypadku uzyskania jednakowej ilości punktów przez dwie lub więcej operacji o kolejności na liście rankingowej decyduje liczba punktów za kryterium:

- Całkowita wartość operacji – dla działania „Odnowa i rozwój wsi”,
- Wnioskowana wysokość wsparcia operacji - dla działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”,
- Wnioskowana wysokość wsparcia operacji – dla działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”.
- Wnioskowana wysokość wsparcia operacji – dla działania „Małe projekty”.

W przypadku, gdy w dalszym ciągu operacje posiadają tą samą ilość punktów Rada podejmuje decyzję poprzez głosowanie, z wykluczeniem członków Rady, którzy są:

- osobami składającymi wniosek
- osobami spokrewnionymi w pierwszej linii z wnioskodawcą
- osobami zasiadającymi w organach lub będące przedstawicielami osób prawnych składających wniosek

Przed dyskusją i głosowaniem nad wyborem operacji członkowie Rady podpisują deklarację poufności i bezstronności.

W głosowaniu i dyskusji nad wyborem operacji nie bierze udziału członek Rady, którego udział w dokonywaniu wyboru operacji może wywołać wątpliwości, co do jego bezstronności.

Wynik głosowania jest pozytywny, jeśli większość głosów (50% +1) została oddana na daną opcję.

W stosunku do wszystkich operacji będących przedmiotem posiedzenia Rady podejmowana jest przez Radę decyzja w formie uchwały o wybraniu i nie wybraniu operacji do finansowania.

Rada sporządza uchwałę zatwierdzającą listę rankingową operacji. Uchwała musi zawierać:

- Listę operacji wybranych do dofinansowania,
- Listę operacji nie wybranych do dofinansowania,
- Limit dostępnych środków.

Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania się od rozstrzygnięcia Rady. Odwołanie ma postać wniosku do Zarządu Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie” o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji.

Zarząd kieruje złożony wniosek do Rady jako jedyne go organu uprawnionego do rozpatrywania odwołań.

Wnioskodawca po otrzymaniu pisma informującego o nie zakwalifikowaniu operacji do dofinansowania ma prawo w terminie 7 dni kalendarzowych złożyć pisemny wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie Biura LGD.

Odwołanie podlega ponownemu rozpatrzeniu przez Radę wniosku o dofinansowanie operacji na posiedzeniu zwołanym przez Przewodniczącą Rady lub jego zastępcę.

Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku gdy:

- został wniesiony po upływie terminu, o którym mowa powyżej,
- został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
- nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.

W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o dofinansowanie operacji członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.

Rada podejmuje uchwałę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów, która kwalifikowałaby go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze zyskuje prawo dofinansowania w ramach dostępnych środków.

Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.

O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany przez Zarząd LGD w terminie 7 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym wniosek był rozpatrywany.

Procedurę wyboru operacji szczegółowo reguluje Regulamin Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Podgrodzie Toruńskie”.

Wypracowane lokalne kryteria oceny

Kryteria wynikają z matrycy logicznej zaprezentowanej w części LSR dotyczącej celów i priorytetów Strategii.

Odnowa wsi

Kryterium	Punktacja	Uwagi
Potencjalna grupa osób, która skorzysta z efektów operacji	Cała społeczność – 3 pkt. Wybrana grupa wiekowa lub konkretna grupa mieszkańców – 2 pkt. Wybrane instytucje – 1 pkt.	Premiowane będą operacje, z których skorzysta cała społeczność. W opisie projektu we wniosku należy zwrócić uwagę na poziom oddziaływania projektu.
Całkowita wartość operacji	Powyżej 150 000 zł- 3 pkt. Od 100 000 zł do 150 000 zł- 2 pkt Poniżej 100 000 zł - 1 pkt.	Premiowane będą duże operacje, mające poważny oddźwięk w poprawie jakości życia.
Zgodność operacji z priorytetami LSR	3-6 pkt. Zgodność z jednym z wybranych priorytetów LSR – 3 pkt. Zgodność z więcej, niż	Premiowane będą operacje zgodne z wybranymi priorytetami LSR Celem głównym operacji jest <ul style="list-style-type: none"> • budowa i

	<p>jednym priorytetów LSR - 6 pkt.</p>	<p>modernizacja świetlic wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa ogólnodostępnych obiektów sportowych, rekreacyjnych i placów zabaw • Budowa infrastruktury rekreacyjnej – ścieżki turystyczne i ich oznakowanie • zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych w celu wykorzystania ich do rekreacji lub w celu poprawy estetyki miejscowości • budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w tym pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn. • odnawianie oraz konserwacja cmentarzy, lokalnych pomników historycznych, miejsc pamięci.
Łącznie	<p>Max. 12 pkt. Min. 5 pkt.</p>	

Małe projekty:

Kryterium	Punktacja	Uwagi
Zgodność operacji z wybranymi priorytetami LSR	<p>3-6 pkt. Zgodność z jednym z wybranych</p>	<p>W wniosku o dofinansowanie określono cele operacji zgodne z następującymi priorytetami LSR - zwiększenie jakości usług świadczonych</p>

	<p>priorytetów LSR – 3 pkt. Zgodność z więcej, niż jednym priorytetów LSR - 6 pkt.</p>	<p>przez świetlice wiejskie oraz inne obiekty społeczno – kulturalne poprzez ich doposażenie, remonty oraz programy aktywności</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz popularyzacji idei integracji społecznej oraz aktywizacji społecznej (sportowych, artystycznych, szkolnych itp.) na bazie lokalnych tradycji - budowa, odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej w szczególności miejsc widokowych, miejsc wypoczynkowych lub biwakowych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych - przygotowanie i wydanie folderów lub innych publikacji dotyczących obszaru objętego LSR - inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie, w tym kulturowym, historycznym lub przyrodniczym, albo podnoszenie jakości takich produktów. - opracowywanie analiz, koncepcji oraz studiów na rzecz ścieżki - wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz popularyzacji dziedzictwa kulturowego i tradycji lokalnych - remonty i odnowa kapliczek wiejskich, krzyży przydrożnych itp. - wsparcie muzeów wiejskich
Rola operacji w promocji LGD	0-2 pkt.	<p>2 pkt – w trakcie realizacji operacji przewidziano aktywną promocję LGD w postaci wykorzystania logo LGD i informacji o LGD lub o pośrednictwie LGD w przyznaniu dotacji, umieszczenia tych informacji i logo w materiałach promocyjnych, na zakupionym sprzęcie . Beneficjent załącza do wniosku o dofinansowanie deklarację o wykorzystaniu logo LGD i podaniu informacji o LGD lub pośrednictwie LGD w przyznaniu dotacji oraz umieszczenie tych informacji w materiałach promocyjnych, na zakupionym sprzęcie, wybudowanym obiekcie itp.</p> <p>0 pkt – nie przewidziano promocji LGD</p>
Deklarowana wysokość wkładu własnego operacji	0-6 pkt.	Premiowane będą operacje, gdzie beneficjent zapewnia większy udział własny, co wymusi

		poszukiwanie przez organizacje społeczne dodatkowych źródeł finansowania swej działalności 0 pkt. - 30% 3 pkt – 31-39% 6 pkt – ponad 40 %
	Max. 14 pkt. Min. 3 pkt.	

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Kryterium	Punktacja	Uwagi
Wnioskowana wysokość wsparcia operacji	0-5 pkt.	0 pkt. – 50% 1 pkt. – 45-49% 2 pkt. – 40-44% 3-pkt - 35-39% 4 pkt – 30-34% 5 pkt – poniżej 30%
Zgodność z priorytetami LSR	3-6 pkt. Zgodność z jednym z wybranych priorytetów LSR – 3 pkt. Zgodność z więcej, niż jednym priorytetów LSR - 6 pkt.	W wniosku o dofinansowanie określono cele operacji zgodne z następującymi priorytetami LSR - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku odnawialnych źródeł energii - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku produkcji i dystrybucji biomasy - wsparcie dla projektów zlokalizowanych przy ścieżce Eko- kulturowej powiązanych z: turystyką wiejską, gastronomią, świadczeniem usług dla ludności w kierunku ratowania starych zawodów wiejskich - wsparcie lokalnego rzemiosła artystycznego oraz lokalnych twórców bazujących na tradycjach - wsparcie dla inicjatyw na rzecz turystyki wiejskiej, agroturystyki oraz usług około turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kwalifikowanej oraz weekendowej
Rola operacji w promocji LGD	0-2 pkt.	2 pkt – w trakcie realizacji operacji przewidziano aktywną promocję LGD w postaci wykorzystania logo LGD i informacji o LGD lub o pośrednictwie LGD w przyznaniu dotacji, umieszczenia tych informacji i logo w materiałach promocyjnych, na zakupionym sprzęcie . Beneficjent załącza do wniosku o dofinansowanie deklarację o wykorzystaniu logo LGD i podaniu informacji o LGD lub

		pośrednictwie LGD w przyznaniu dotacji oraz umieszczenie tych informacji w materiałach promocyjnych, na zakupionym sprzęcie, wybudowanym obiekcie itp. 0 pkt – nie przewidziano promocji LGD
Łącznie	Min 3 pkt. Max. 13 pkt.	

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Kryterium	Punktacja	Uwagi
Wnioskowana wysokość wsparcia operacji	0-5 pkt.	0 pkt. – 50% 1 pkt. – 45-49% 2 pkt. – 40-44% 3-pkt - 35-39% 4 pkt – 30-34% 5 pkt – poniżej 30%
Liczba nowych miejsc pracy (pełnych etatów średniorocznych) utworzonych w wyniku realizacji operacji	0-5 pkt.	1 pkt – 1-1,99 etatu średniorocznego 2 pkt – 2,00-2,99 etatu średniorocznego 3 pkt – 3,00- 3,99 etatu średniorocznego 4 pkt. – 4,00-4,99 etatu średniorocznego 5 pkt. – ponad 5,00 etatu średniorocznego
Zgodność operacji z priorytetami LSR	3-6 pkt Zgodność z jednym z priorytetów LSR – 3 pkt. Zgodność z więcej, niż jednym priorytetów LSR - 6 pkt. pkt.	W wniosku o dofinansowanie określono cele operacji zgodne z następującymi priorytetami LSR - wsparcie rozwoju sieci usług na rzecz ludności - wsparcie dla inicjatyw przedsiębiorczych w kierunku odnawialnych źródeł energii - wsparcie dla projektów zlokalizowanych przy ścieżce Eko- kulturowej powiązanych z: turystyką wiejską, gastronomią, świadczeniem usług dla ludności - wsparcie lokalnego rzemiosła artystycznego oraz lokalnych twórców bazujących na tradycjach - wsparcie dla inicjatyw na rzecz turystyki wiejskiej, agroturystyki oraz usług około turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kwalifikowanej oraz weekendowej
Łącznie	Max. 16 pkt. Min. 3 pkt.	

10. Budżet LSR dla każdego roku realizacji LSR

Konstruowanie budżetu związane jest z zachowaniem ogólnych wytycznych zaprezentowanych w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 oraz w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013.

W ramach tychże wytycznych ustalono, że algorytm wyliczania ogólnego budżetu tegoż działania polega na pomnożeniu kwoty bazowej przez liczbę mieszkańców obszaru LGD (zameldowanych na pobyt stały w dniu 31 grudnia 2006 roku).

Łączna dostępna kwota na „Wdrażanie LSR” wynika z następujących obliczeń:

	Liczba ludności zameldowanej na stałe w dniu 31 grudnia 2006 roku	Mnożnik x 116 zł
Gmina Zławieś Wlk.	11507	1334812
Gmina Wlk. Nieszawka	4 029	467364
Gmina Lubicz	16 996	1971536
SUMA	32532	3 773 712

W działaniu „Funkcjonowanie LGD” mnoży się liczbę mieszkańców przez zryczałtowaną kwotę 29 zł.

Łączna kwota na „Funkcjonowanie LGD” wynika z następujących wyliczeń:

	Liczba ludności zameldowanej na stałe w dniu 31 grudnia 2006 roku	Mnożnik x 29 zł
Gmina Zławieś Wlk.	11507	333703

Gmina Wlk. Nieszawka	4 029	116841
Gmina Lubicz	16 996	492884
SUMA	32532	943 428

W działaniu „Wdrażanie projektów współpracy” łączna kwota dostępna dla LGD wyliczana jest poprzez przemnożenie liczby ludności przez zryczałtowaną kwotę 3 zł.

	Liczba ludności zameldowanej na stałe w dniu 31 grudnia 2006 roku	Mnożnik x 3 zł
Gmina Zławieś Wlk.	11507	34521
Gmina Wlk. Nieszawka	4 029	12087
Gmina Lubicz	16 996	50988
SUMA	32532	97 596

Podsumowując więc budżet LGD „Podgrodzie Toruńskie” wynikający z realizacji zadań związanych z Osią 4 PROW wynika następująco (w podziale na lata) :

rok	Kategoria kosztu/wydatku		Działania osi 4 przeprowadzane przez LGD											
			4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 – Wdrażanie projektów współpracy			4.31 - Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja			razem oś 4
			Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności	Razem 4.31	
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2009	całkowite	1	0	800000	2142857	134774	3077631	0	0	0	63978	16900	80788	3158419
	kwalifikowalne	2	0	754742	2142857	134774	3032373	0	0	0	63978	16900	80788	3113161
	do refundacji	3	0	377371	1500000	94342	1971713	0	0	0	63978	16900	80788	2052591
2010	całkowite	4	270000	800000	283110	134774	1487884	8000	12000	30000	124250	55400	179650	1697534
	kwalifikowalne	5	251580	754742	283110	134774	1424206	8000	12000	30000	124250	55400	179650	1633856
	do refundacji	6	125790	377371	198177	94342	795680	8000	12000	30000	124250	55400	179650	1005330
2011	całkowite	7	270000	0	0	134774	404774	2000	16798	18798	118250	32400	150650	574222
	kwalifikowalne	8	251580	0	0	134774	386354	2000	16798	18798	118250	32400	150650	555802
	do refundacji	9	125790	0	0	94342	220132	2000	16798	18798	118250	32400	150650	389580
2012	całkowite	10	0	0	0	134774	134774	2000	28000	30000	119750	55400	175150	339924
	kwalifikowalne	11	0	0	0	134774	134774	2000	28000	30000	119750	55400	175150	339924
	do refundacji	12	0	0	0	94342	94342	2000	28000	30000	119750	55400	175150	299492
2013	całkowite	13	270000	800000	0	134774	1204774	2000	16798	18798	119750	30000	149750	1373322
	kwalifikowalne	14	251580	754742	0	134774	1141096	2000	16798	18798	119750	30000	149750	1309644
	do refundacji	15	125790	377371	0	94342	597503	2000	16798	18798	119750	30000	149750	766051

2014	całkowite	16	0	0	0	134774	134774	0	0	0	116750	29000	149750	284524
	kwalifikowalne	17	0	0	0	134774	134774	0	0	0	116750	29000	149750	284524
	do refundacji	18	0	0	0	94342	94342	0	0	0	116750	29000	149750	240092
2015	całkowite	19	0	0	0	0	0	0	0	0	57600	4000	61600	61600
	kwalifikowalne	20	0	0	0	0	0	0	0	0	57600	4000	61600	61600
	do refundacji	21	0	0	0	0	0	0	0	0	57600	4000	61600	61600
2009	całkowite	22	810000	2400000	2425967	808644	6444611	14000	83596	97596	720328	223100	943428	7489545
	kwalifikowalne	23	754740	2264226	2425967	808644	6253577	14000	83596	97596	720328	223100	943428	7298511
	do refundacji	24	377370	1132113	1698177	566052	3773712	14000	83596	97596	720328	223100	943428	4814736

Wypracowane parytety

W trakcie warsztatów dyskutowano także o parytetach wydatków na poszczególne działania opiniowane w ramach LGD. Wypracowano trzy modele do dyskusji, gdzie rozważania dotyczyły przede wszystkim ustanowienia pewnej zasady podziału tychże środków. Modele te oczywiście zawierają wytyczne Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczące minimalnych nakładów na poszczególne działania (10%), jak i kwot wynikających z algorytmu wyliczania budżetu.

W modelu „społecznym” przyjęto zasadę, iż najwięcej środków należy przeznaczyć na działania, z których skorzystają organizacje pozarządowe i religijne.

W modelu „komunalnym” największym odbiorcą wsparcia opiniowanego w ramach LEADER’a byłby samorząd gminny.

Z kolei w modelu „przedsiębiorczym” najważniejszymi beneficjentami pomocy LEADER’a byłiby właściciele mikroprzedsiębiorstw oraz rolnicy poszukujący dodatkowych źródeł dochodów.

W toku dyskusji okazało się, że praktycznie każda z czterech głównych grup nacisku (społecznicy, administracja, biznes i rolnicy) ma swoją wizję rozwiązania kwestii podziału budżetu na poszczególne działania. W zasadzie zgodzono się, że problemy podniesienia jakości życia poprzez poprawę infrastruktury wiejskiej są wspólne wszystkim tym grupom, stąd kwestia odnowy wsi okazała się tu dość mocno akcentowana w każdej z tychże grup i na każdym szkoleniu. Traktuje się bowiem jako bazę do dalszych działań. W innych wymiarach życia społeczno – gospodarczego wsi.

Proponowane w trakcie warsztatów różne warianty parytetów LSR

(warianty skrajne)

Działania	Wariant „społeczny”	Wariant „komunalny”	Wariant „przedsiębiorczy”
Odnowa wsi	25%	50%	25%
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	10%	15%	20%

Mikroprzedsiębiorstwa	15%	15%	40%
Małe projekty	50%	20%	15%
Suma	100%	100%	100%

W ostatecznym wariantcie, który jest efektem dyskusji i ustaleń w ramach warsztatów oraz w ramach spotkań członków stowarzyszenia ustalono następujące parytety między działaniami, wraz z rozpisaniem środków na kolejne lata.

Wypracowane ostatecznie parytety podziału środków w Działaniu Wdrażaniu LSR	
Nazwa działania w ramach PROW	% budżetu w Działaniu „Wdrażanie LSR”
Odnowa wsi	50%
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	10%
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	25%
Małe projekty	15%

11. Opis procesu przygotowania LSR

Prace nad LSR rozpoczęły się wraz z podjęciem odpowiedniej uchwały przez Walne Zgromadzenie LGD (listopad 2007) . Powołano wtedy też Zespół Roboczy ds. LSR, złożony z 9 osób oraz koordynatora prac. Zespół dokonał podziału zadań pomiędzy siebie oraz wyznaczył metodologię prac nad LSR. Ustalono ogólny schemat działań – zapewniając ich oddolność i szeroka możliwość konsultacji społecznych. W celu jak najpełniejszego uspołecznienia procesu tworzenia LSR zastosowano różnorakie metody rekrutacji uczestników konsultacji społecznych.

Prezentowany poniżej schemat podsumowuje metodologię konstruowania LSR „Podgrodzia Toruńskiego”.

Schemat konstruowania LSR ‘Podgrodzia Toruńskiego’

Konstruowanie celów LSR – konsultacje społeczne

Od samego początku zarząd LGD oraz członkowie stowarzyszenia (począwszy od Walnego Zebrania Członków w listopadzie 2007 roku) zdecydowali, iż najważniejszym elementem przygotowywanej LSR będzie seria konsultacji społecznych z reprezentantami społeczności lokalnych prowadzonych w formie warsztatów i dyskusji nad priorytetami i parytetami LSR.

W tym celu odbyły się spotkania grupy roboczej, która przygotowała materiały szkoleniowe oraz sama została przeszkolona, m.in. podczas spotkania z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego. Mając wypracowany zestaw narzędzi szkoleniowych (m.in. prezentacje multimedialną) przystąpiono do organizowania warsztatów konsultacyjnych.

Ustalono, że warsztaty powinny objąć możliwie największą liczbę reprezentantów społeczności, stąd przystąpiono do intensywnej kampanii informacyjnej. Wywieszono plakaty we wszystkich sołectwach obszaru działania LGD, informacje o spotkaniach umieszczono na witrynie internetowej „Podgrodzia Toruńskiego”, jak i na stronach internetowych poszczególnych gmin. Rozprowadzono informacje o warsztatach drogą kurendy sołeckiej.

Jednakże za najbardziej skuteczną metodą informowania o warsztatach uznano ogłoszenia podczas nabożeństw niedzielnych, gdzie księżą odczytali uprzednio przygotowaną informację. Na podstawie krótkich rozmów sondażowych z uczestnikami warsztatów ustalono, iż to właśnie ta ostatnia metoda okazała się niezwykle efektywna.

W trakcie warsztatów członkowie LGD przekazywali uczestnikom spotkania materiały promujące LGD. Okazało się również, że w trakcie spotkań wiele osób po raz pierwszy dowiedziało się o istnieniu LGD, zaś kilkanaście osób złożyło deklarację przystąpienia do LGD. W tym sensie więc warsztaty dotyczące LSR były ważnym elementem promocji LGD i idei LEADER'owskich.

Skutkiem tych wszystkich zabiegów promocyjnych była bardzo wysoka frekwencja podczas warsztatów – przykładowo podczas spotkania dotyczącego priorytetów wdrażania działania „Wsparcie mikroprzedsiębiorstw” w Lubiczu Dolnym zabrakło miejsca na niemałej przecież sali wykładowej.

Ogólny program każdego warsztatu wyglądał następująco:

1. Wstęp – informacje o LGD
2. Informacje o PROW, ze szczególnym uwzględnieniem Osi 3 i Osi 4.
3. LEADER+ - założenia programu.
4. Funkcjonowanie LGD w okresie 2008-2013
5. Rola partnerów społecznych w funkcjonowaniu LGD
6. Działania opiniowane przez LGD – prezentacja i dyskusja nad priorytetami
7. Zakończenie spotkania

Każde spotkanie zaplanowane było na około 120 minut, jednak bez wyjątku trwały one znacznie dłużej, nawet do 3,5 godziny.

Oto zestawienie zorganizowanych warsztatów konsultacyjnych :

Miejscowość	Data	Temat warsztatu	Liczba uczestników
Lubicz Dolny	10.01.2008	Małe projekty i odnowa wsi	20
Lubicz Dolny	11.01.2008	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	28
Lubicz Dolny	14.01.2008	Mikroprzedsiębiorstwa	55
Wlk. Nieszawka	31.01.2008	Małe projekty	8

Wlk. Nieszawka	31.01.2008	Odnowa wsi	9
Wlk. Nieszawka	31.01.2008	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	3
Wlk. Nieszawka	31.01.2008	Mikroprzedsiębiorstwa	7
Zławieś Mała	09.01.2008r.	Małe projekty i odnawa wsi	44
Zławieś Mała	10.01.2008r.	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	11
Zławieś Mała	11.01.2008r.	Mikroprzedsiębiorstwa	29
Łącznie warsztaty		9 spotkań	214 osób
Konsultacje internetowe			9 osób
Konsultacje w biurze LGD oraz u koordynatorów gminnych			18 osób
Łącznie			241 osób

Po zakończeniu warsztatów przekazano informację, iż wszyscy chętni mogą składać swoje propozycje do Biura LGD oraz koordynatorów gminnych LGD. W ten sposób napłynęło jeszcze kilkanaście wniosków i propozycji.

W trakcie każdego z warsztatów uczestnicy dyskutowali nad priorytetami i parytetami w przyszłym hipotetycznym budżecie LGD. W trakcie dyskusji dochodziło do prezentacji często sprzecznych propozycji, jednakże należy zwrócić uwagę, że uczestnicy bez wyjątku byli zdolni do osiągania kompromisów.

Konsultacje społeczne trwały również pod postacią swobodnego udziału mieszkańców w szkoleniach i zebraniach organizowanych przez LGD.

Podmioty zaangażowane w konsultacje społeczne oraz tworzenie LSR:

Sektor pozarządowy reprezentowany był przez:

- Stowarzyszenie Towarzystwo Inicjatyw Lokalnych z Lubicza
- Stowarzyszenie "Europejski Czwartek" z Gronowa
- Klub Seniora z Lubicza Dolnego
- Klub Seniora z Grębocina
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gronowie
- Przedstawiciele stowarzyszenia "Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot"
- Ochotnicza Straż Pożarna w Brzezinku

- Ochronnicza Straż Pożarna w Rogowie
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży w Grębocinie
- Stowarzyszenie "Nasza Gmina" ze Złejwsi Wielkiej.
- Stowarzyszenie "Promyk Nadziei" ze Złejwsi Małej.
- Koło Gospodyń Wiejskich z Górską.
- Fundacja "Piękniejszego Świata" ze Skłudzewa

Sektor administracji reprezentowali przedstawiciele instytucji:

- Urząd Gminy w Złejwsi Wielkiej
- Urząd Gminy w Wielkiej Nieszawce
- Urząd Gminy w Lubiczu
- Zespół Szkół nr 1 z Lubicza Górnego
- Zespół Szkół nr 2 z Grębocina
- Szkoła Podstawowa w Złotorii
- Zespół Szkół ze Złejwsi Wielkiej
- Zespół Szkół z Wielkiej Nieszawki
- GOK w Wielkiej Nieszawce
- GOK w Złejwsi Wielkiej
- GOPS w Lubiczu
- Sołtysi

Sektor prywatny reprezentowali właściciele, bądź przedstawiciele firm:

- MARWIT ze Złejwsi Wielkiej (producent soków jednodniowych)
- EUROLIGHT ze Złotorii (producent świec i konfekcji ozdobnej)
- HEKTOR z Lubicza Dolnego (producent odzieży)
- Bank Spółdzielczy w Grębocinie
- Bank Spółdzielczy w Złejwsi Wielkiej
- Gospodarstwo Agroturystyczne i Zielona Szkoła w Brzozie
- Gospodarstwo Agroturystyczne Kazimierza Jankiewicza z Brzezinka
- Muzeum Piśmiennictwa i Drukarnia w Grębocinie
- Gospodarstwo rolne pani Elżbiety Seweryn
- Gospodarstwo Agroturystyczne w Brzozie, Robert Bugajski, 87-103 Toruń 5, ul. Ciechocińska 23, Brzoza, gm. Wielka Nieszawka tel.: (56) 622-94-10, 0 601 845 955
- "Rancho" Gospodarstwo Agroturystyczne, Mała Nieszawka, ul. Prosta 8 gm. Wielka Nieszawka, tel. 056 6787359 , fax. 056 6787359
- "Witpol" PPHU B. Zakierska. 87-103 Mała Nieszawka Toruńska 190 , gmina: Wielka Nieszawka, TEL (56) 6787241

Podmioty i środowiska, które mają znaczący wpływ na sytuację obszaru „Podgrodzia Toruńskiego”

Na terenie realizacji LSR „Podgrodzia Toruńskiego” najważniejszy wpływ na sytuację obszaru mają następujący aktorzy życia społeczno - politycznego oraz kulturalnego:

- **urzędy gmin oraz rady gmin** – jako polityczno-administracyjna nadbudowa społeczności, wraz z wykwalifikowaną kadrą, dobrze poruszającą się w tematyce rozwoju wsi i programów unijnych,

- **tradycyjne organizacje społeczne**, od lat obecne w krajobrazie społecznym naszych wsi – Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich – częściowo sformalizowane, prężnie działające, wykraczające poza słuźenie interesom swoich członków, lecz słuźące szerszym całościom społecznym (np. poprzez prowadzenie świetlic środowiskowych, organizację imprez masowych, wspólnego świętowania mieszkańców itp.),
- **związki i organizacje pracodawców oraz związki branżowe** – przede wszystkim Izba Rolnicza, ale także prężnie działający Rotary Club z Młynca II (Gmina Lubicz)
- **nowe organizacje społeczne** związane z organizacją czasu wolnego wybranych grup mieszkańców – przede wszystkim kluby seniora, ale także kluby sportowe, czy organizacje grupujące hobbystów
- **organizacje społeczne powstałe na rzecz rozwoju konkretnych miejscowości**, stanowiące silne lobby na poziomie wspólnot lokalnych (stowarzyszeni na rzecz rozwoju konkretnych wsi itp.)
- **parafie oraz organizacje parafialne** – częściowo aktywne w prowadzeniu świetlic wiejskich oraz zaangażowane w organizację imprez wiejskich, festynów oraz wspólnego świętowania mieszkańców wsi – obecnym celem LSR jest mobilizacja ich znaczących zasobów dla potrzeb realizacji LSR

Przygotowanie kryteriów oceny – najważniejszy proces - oddolny i uspołeczniony

Lokalne kryteria wyboru zostały opracowane na bazie:

I. prac studialnych nad priorytetami wsparcia w poszczególnych działaniach wdrażania LSR w Osi 4, gdzie wypracowano priorytety i parytety wsparcia

II. konsultacji społecznych nad wypracowanymi w etapie I sugestiami wsparcia. Konsultacje społeczne odbyły się w formie warsztatów i spotkań w gminach

III. warsztatów tematycznych odbywających się w dniu 11 grudnia 2008 roku (Lubicz), 16 grudnia (Lubicz), 17 grudnia (Zławieś Wielka) oraz 18 grudnia (Wlk. Nieszawka) z udziałem grup roboczych powołanych przez Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia w dniu 11 grudnia 2008 roku. Poszczególne grupy robocze zorganizowane zostały tematycznie wg 5 działań realizowanych przez LGD w ramach LSR:

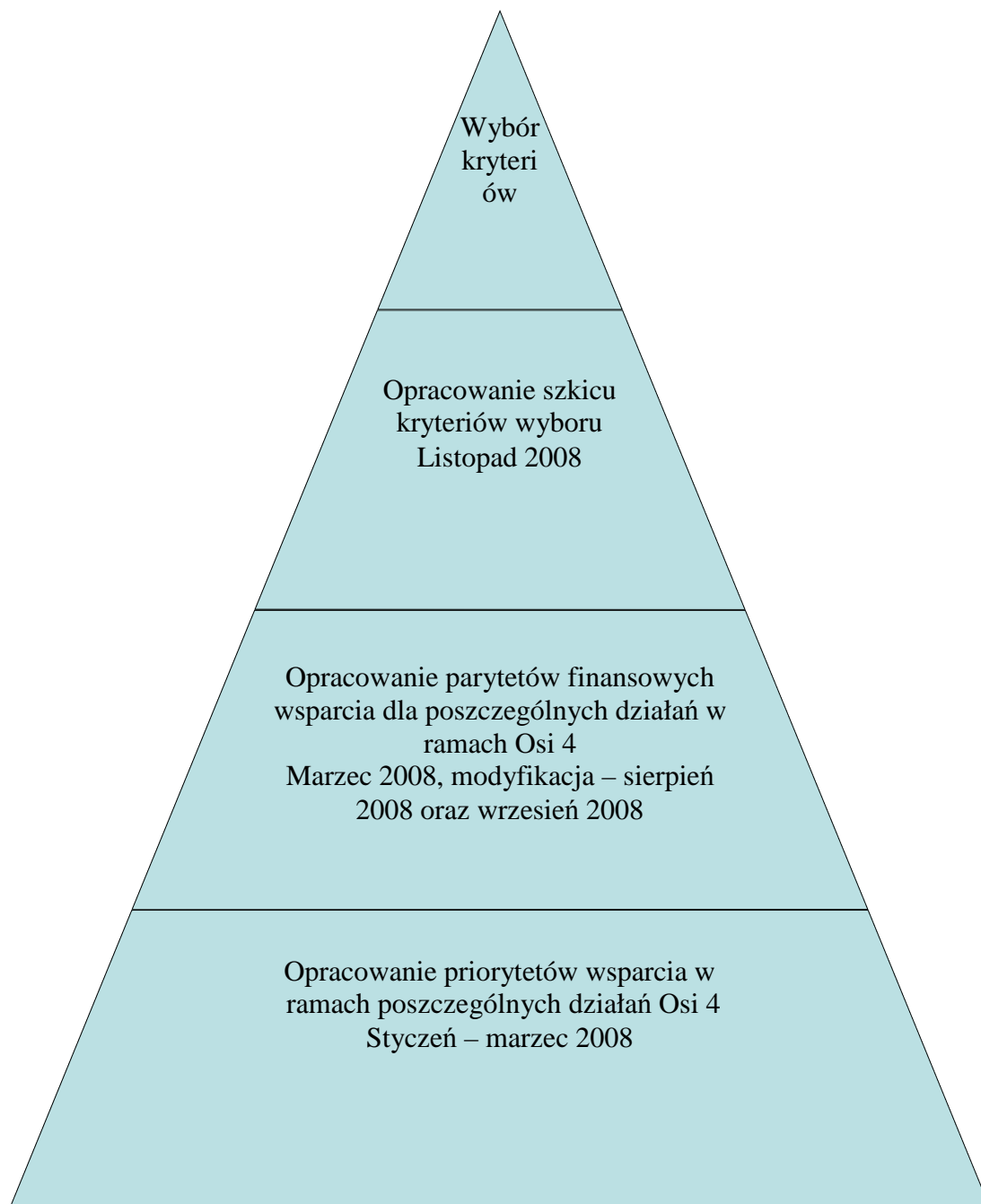
a. grupa „Odnowa wsi” złożona z 5 osób (2 sektor publiczny, 2 sektor społeczny, 1 sektor biznesu)

- b. grupa „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ...” złożona z 5 osób (3 z sektora biznesu, 1 z sektora społecznego i 1 z sektora publicznego)
- c. grupa „Rozwój i tworzenie mikroprzedsiębiorstw” złożona z 4 osób (2 z sektora biznesu i po 1 z pozostałych sektorów)
- d. grupa „Małe projekty” złożona z 7 osób (3 z sektora publicznego, 3 z sektora społecznego i 1 z sektora biznesu)
- e. grupa „Projekty współpracy” złożona z 3 osób (2 z sektora społecznego i 1 z sektora publicznego)

Całość koordynował specjalista-ekspert reprezentujący sektor społeczny (socjolog wsi).

IV. sugestii i uwag zgłaszanych przez członków stowarzyszenia oraz osoby z zewnątrz do szkicu kryteriów

Schemat logiczny pracy nad lokalnymi kryteriami wyboru operacji wyglądał następująco:

Schemat logistyczny pracy nad lokalnymi kryteriami wyboru operacji wyglądał następująco:

Etap decyzyjny	Walne Zgromadzenie Członków LGD	26 I 2009
Etap warsztatowy	Praca w 5 grupach roboczych	XI-XII 2008
Etap konsultacyjny	Artykuły w prasie, w internecie, dystrybucja materiałów informacyjnych, zgłaszanie uwag, zmiany w dokumentach	IV-VIII 2008
Etap studialny	Praca ekspertów	I-III 2008

Zapewnienie społecznego charakteru LSR poprzez systematyczne konsultacje społeczne

Proces konstytuowania LSR ma charakter linearny i systematyczny oraz otwarty – przewidziano cykl konsultacji społecznych poprzedzających jej aktualizację - wiosną 2010 roku oraz jesienią 2011 roku. **Każde konsultacje społeczne odbywać się będą dwustopniowo:**

- przeprowadzenie sondażu diagnostycznego na próbie 450 osób
- zorganizowanie i przeprowadzenie 3 warsztatów konsultacyjnych
- wykorzystana zostanie również możliwość zbierania opinii podczas imprez organizowanych przez LGD

Przy LGD działać będzie biuro wraz z 3 punktami konsultacyjnymi (Złaiweś Wielka, Mała Nieszawka, Lubicz Dolny), gdzie każdy mieszkaniec lub podmiot działający na terenie naszych gmin będzie miał możliwość zgłaszania uwag i postulatów odnośnie kształtu LSR.

12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Wdrażanie LSR

LGD zamierza zastosować następujące mechanizmy wdrażania i aktualizacji LST, które zapewnią jej oddolny, uspołeczniony oraz transparentny charakter:

- **rozpowszechnianie informacji o LSR:** dokument zostanie umieszczony w całości na stronie internetowej LGD (www.podgrodzietorunskie.pl), która jest zlinkowana ze stronami Urzędów Gmin na terenie LSR; tamże umieszczone zostaną wszelkie informacje o naborze wniosków, informacje dotyczące wyników postępowania oceniającego oraz listy rankingowe do poszczególnych konkursów; informacja o ukończeniu prac nad LSR wraz z adresem internetowym, gdzie dokument będzie dostępny umieszczona zostanie również w parsię lokalnej oraz w gazetkach gminnych wydawanych przez urzędy gmin; każda osoba będzie mogła otrzymać kopię CD z LSR za darmo w biurze LSR oraz jego filiach w każdej z 3 gmin;

- **metody informowania o zasadach i trybie przyznawania pomocy finansowej:** poza umieszczeniem odpowiednich i pełnych informacji na stronie internetowej LGD zamierza się przed każdym naborem zorganizować po jednym szkoleniu w każdej z 3 gmin na temat aktualnie ogłaszanego konkursu, wraz z prezentacją kryteriów oceny wniosków przez Radę LGD oraz ogólnymi informacjami o działaniach, w tym także o dostępnej kwocie alokacji itp. szkolenia te prowadzić będą pracownicy Biura LGD. Informacja o poszczególnych naborach wraz z zasadami umieszczana będzie w biuletynach i gazetkach gminnych.

- **sposoby informowania o możliwości składania do LGD wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie LSR”** – informacje o możliwości składania wniosków przedstawiane będą na stronie internetowej LGD, stronach internetowych gmin na terenie LSR, biuletynach i gazetkach gminnych, a także rozsyłane pocztą elektroniczną do organizacji społecznych na terenie LSR. Informacje te zostaną również przedstawione w ogłoszeniach parafialnych we wszystkich parafiach na terenie LSR. Planuje się również akcję informacyjną w postaci

Aktualizacja LSR

- **przewidziano dwie aktualizacje LSR** w okresie do 2015 roku: wiosną 2010 roku oraz jesienią 2011 roku. Pierwsza aktualizacja przewidziana jest stosunkowo szybko, aby zrewidować zapisy, które powstały, gdy LGD nie miała doświadczenia w realizacji LSR; druga aktualizacja wynikać będzie z dwóch przesłanek – przeglądu Wspólnej Polityki Rolnej z 2010 i zmian wprowadzanych ok. połowy 2011 roku do PROW oraz zmian podyktowanych doświadczeniami z pierwszych dwóch lat realizacji LSR.

- aktualizacja odbywać się trzyetapowo:

1. Konsultacje społeczne przeprowadzone w formie sondażu diagnostycznego na próbie ok. 450 osób oraz warsztatów (3). Wykorzystane tu będą również sugestie i informacje zebrane przez Biuro LGD w trakcie realizacji LSR oraz w trakcie imprez masowych organizowanych przez LGD (w formie krótkich wywiadów z uczestnikami).

2. Poprzez prace wspólnego zespołu ekspertów i zespołu ds. aktualizacji LSR wyłonionego spośród: reprezentantów Rady LGD, Zarządu LGD oraz członków LGD reprezentujących wszystkie trzy sektory partnerstwa. Zespół ten uwzględni również wyniki przeprowadzonej w tym czasie I ewaluacji realizacji LSR.

3. Wyniki konsultacji i prac zespołu aktualizacyjnego zaprezentowane zostaną Walnemu Zgromadzeniu LGD, gdzie dojdzie do ostatecznej dyskusji nad nimi, ewentualnych poprawek oraz uchwalenia LSR w zmienionej formie.

13. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej

Proces ewaluacji własnej poprzedzi każdorazowo aktualizację LSR. Procesy ewaluacyjne przyczynić się powinny do:

- poprawy efektywności pracy biura LGD oraz pracy Rady LGD
- unikania konfliktów społecznych wewnątrz stowarzyszenia, jak i w kontakcie z beneficjentami
- poprawy promocji wizerunku LGD
- usprawnienia komunikacji wewnętrznej w stowarzyszeniu
- zastosowania możliwie pełnych mechanizmów oddolności i uspołecznienia pracy LGD

Ewaluacja LSR odbywać się będzie pod kątem efektywności podejmowanych przedsięwzięć oraz ich wpływu na osiągnięcie założonych celów LSR.

Ewaluacja będzie miała charakter procesu – trwała będzie od momentu rozpoczęcia realizacji LSR do ostatniego dnia tejże realizacji.

Ewaluacja prowadzona będzie w odniesieniu do:

- efektywności wdrażania LSR w stosunku do założonych celów
- adekwatności podejmowanych działań i występowania synergii
- efektywności pracy Rady LGD oraz Biura LGD
- stopnia zaangażowania społecznego w realizację LSR

Działania ewaluacyjne przeprowadzane będą systematycznie, wstępnie proponowane są raporty ewaluacyjne o zaproponowanej powyżej strukturze w następujących terminach:

I ewaluacja – raport Luty 2010	II ewaluacja – raport Wrzesień 2011	III ewaluacja – raport Wrzesień 2013	IV ewaluacja końcowa Wrzesień 2015
przed I aktualizacją LSR	przed II aktualizacją LSR	w celu opracowania odpowiednich wytucznych dla sprawnego zakończenia realizacji LSR	Ewaluacja końcowa – całościowa

Każda ewaluacja cząstkowa składać się będzie z następujących etapów:

1. Spotkanie Zespołu ds. Ewaluacji – omówienie wniosków na bazie zaproponowanej struktury raportu, zaprezentowanie sugestii różnych partnerów, prezentacja opinii, skarg i wniosków dotyczących realizacji LSR. Sporządzenie protokołu.
2. Wywiady z losowo wybranymi 3 członkami LGD nt. realizacji LSR – ekspert zewnętrzny.
3. Opracowanie raportu – ekspert zewnętrzny.

Ewaluacja własna odbywać się będzie w oparciu o Zespół ds. Ewaluacji LSR w składzie:

- członek zarządu LGD
- członek Rady LGD
- kierownik Biura LGD
- 3 członkowie LGD reprezentujący trzy sektory partnerstwa
- ekspert zewnętrzny.

14. Powiązanie LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.

Na obszarze działania LGD wypracowanych zostało łącznie kilkadziesiąt dokumentów o charakterze strategiczno – planistycznym, mających pośredni lub bezpośredni wpływ na cele i priorytety LSR.

Konstruując LSR braliśmy pod uwagę następujące z nich:

Gmina Zławieś Wielka

1. **Strategia Rozwoju Gminy Zawieś Wielka do 2010 roku**, opracowano w 2000 roku
2. **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Zawieś Wielka**, (uchwała Rady Gminy Zławieś Wielka nr IV/45/99 z dnia 12 marca 1999r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zławieś Wielka)
3. **Wieloletni Plan Inwestycyjny (uchwała nr XVIII/147/2005 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 26 stycznia 2005 r.)**
4. **Program Ochrony Środowiska Gminy** (uchwała nr 13/III/2004 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 28 czerwca 2004 r.)
5. **Plan Gospodarowania Odpadami** (uchwała Nr 13/III/2004 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 28 czerwca 2004r.
6. **Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zławieś Wielka na lata 2004 – 2013** (uchwała Nr XI/9/2004 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 29 marca 2004r. w sprawie przyjęcia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Zławieś Wielka na lata 2004 – 2013
7. **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** (uchwała Nr XIII/66/2007 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 28 grudnia 2007r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Uzależnień na rok 2008.
8. **Plan Rozwoju Miejscowości Zławieś Wielka** (uchwała Nr XXIX/224/2006 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 30 czerwca 2006r. w sprawie: Zatwierdzenia Planu Rozwoju Miejscowości Zławieś Wielka)
9. **Plan Rozwoju Miejscowości Zławieś Mała** (uchwała Nr XI/50/2007 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 6 listopada 2007 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Miejscowości Zławieś Mała
10. **Plan Rozwoju Miejscowości Cichoradz** (uchwała Nr XXIX/226/2006 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 30 czerwca 2006r. w sprawie: Zatwierdzenia Planu Rozwoju Miejscowości Cichoradz)
11. **Plan Odnowy Miejscowości Łążyn** (uchwała Nr IX/33/2007 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 28 września 2007 roku w sprawie zatwierdzenia planu odnowy miejscowości Łążyn)

12. **Plan Odnowy Miejscowości Skłudzewo** (uchwała Nr IX/34/2007 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 28 września 2007 roku w sprawie zatwierdzenia planu odnowy miejscowości Skłudzewo)
13. **Plan Odnowy sołectwa Zławieś Mała** (uchwała Nr X/46/2007 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 10 października 2007 r. w sprawie zatwierdzenia planu odnowy sołectwa Zławieś Mała)
14. **Plan Odnowy Wsi Rozgarty, Stary Toruń.**
15. **Plan Odnowy Wsi Czarnowo.**

Gmina Wielka Nieszawka

1. **Strategia Rozwoju Gminy Wielka Nieszawka do 2010 roku** (uchwała Nr XIII/76/00 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 4 lutego 2000 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju Gminy Wielka Nieszawka do 2010 roku)
2. **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Wielka Nieszawka** (uchwała nr XIV/82/00 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 28 lutego 2000 r.)
3. **Plan Rozwoju Miejscowości Mała Nieszawka na lata 2006-2013** (uchwała nr XXXVIII/174/06 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 28 czerwca 2006 roku w sprawie przyjęcia Planu Rozwoju Miejscowości Mała Nieszawka na lata 2006-2013)
4. **Plan Rozwoju Miejscowości Cierpice na lata 2006-2013** (uchwała Nr XXXVIII/173/06 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 28 czerwca 2006 roku w sprawie przyjęcia planu rozwoju miejscowości Cierpice na lata 2006-2013)
5. **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2008 rok** (uchwała Nr XVII/66/ 2008 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 31 stycznia 2008 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2008 rok)
6. **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wielka Nieszawka na lata 2006-2016** (uchwała Nr XXXVIII/182/06 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 28 czerwca 2006 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Wielka Nieszawka na lata 2006-2016)
7. **Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Wielka Nieszawka na lata 2004 – 2006 i 2007 - 2013** (uchwała Nr XIII/78/04 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 22 marca

2004 roku w sprawie przyjęcia Planu Rozwoju Lokalnego dla Gminy Wielka Nieszawka)

8. **Wieloletnie Programy Inwestycyjne na lata 2004-2010**
9. **Program Ochrony Środowiska Gminy Wielka Nieszawka** (uchwała Nr XIV/81/04 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 20 kwietnia 2004 roku w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska Gminy Wielka Nieszawka na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020)

Gmina Lubicz

1. **Strategia Rozwoju Gminy Lubicz** (uchwała nr XVII/274/99 Rady Gminy Lubicz z dnia 22 grudnia 1999 r.)
2. **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz** (uchwała nr XXVI/405/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 2 października 2000 r.)
3. **Program ochrony i środowiska i Plan gospodarki odpadami gminy Lubicz na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020** (uchwała XXII/291/04 Rady Gminy Lubicz z dnia 30 czerwca 2004 r.)
4. **Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Lubicz na lata 2006-2015** (uchwała nr L/598/06 Rady Gminy Lubicz z dnia 7 lipca 2006 r.)
5. **Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008** (uchwała nr XVI/151/07 Rady Gminy Lubicz z dnia 28 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2008)

LSR i jej cele są komplementarne z politykami rozwoju regionalnego oraz odpowiednimi dokumentami im towarzyszącymi.

Obszar LGD Podgrodzie Toruńskie okala miasto Toruń z tego względu jest mocno związana z miastem i jego rozwojem, dlatego w analizie uwzględniono także **Strategię Rozwoju Miasta Torunia**. Strategia rozwoju miasta Torunia" została uchwalona przez Radę Miasta Torunia 16 maja 2002 roku (uchwała nr 1077/2002 Rady Miasta Torunia) i zakłada następujące cele strategiczne:

1. Toruń miastem społeczności aktywnej, solidarnej i gościnnej
2. Toruń jednym z liderów gospodarczych Polski Północnej

3. Toruń ośrodkiem akademickim o międzynarodowym znaczeniu
4. Toruń ośrodkiem promieniowania kultury i edukacji
5. Toruń miastem o rozwiniętej gospodarce turystycznej.

Z większością tych celów korespondują założenia strategiczne przyjęte przez LGD Podgrodzie Toruńskie, które chce rozwijać swój potencjał z wykorzystaniem potencjału Torunia, jako miasta atrakcyjnego dla turystów, inwestorów oraz samych mieszkańców. Zwłaszcza pobudzenie aktywności społecznej (cel 1) oraz turystyki (cel 5) jest ważne dla rozwoju społeczności podmiejskiej Torunia, okolicznych gmin należących do LGD. Toruń z roku na rok przyciąga coraz więcej turystów, dzięki skutecznej polityce rozwoju bogatej i atrakcyjnej oferty. Uzupełnieniem i wzbogaceniem tej oferty może być coraz ciekawsza oferta obszarów podmiejskich Torunia. Zresztą Lokalna Organizacja Turystyczna z siedzibą w Toruniu, coraz częściej proponuje odwiedzającym Toruń atrakcje poza miastem. Poza tym LGD planuje rozwijać ofertę także dla samych mieszkańców Torunia poprzez stworzenie oferty turystyki weekendowej m.in. zorganizowanie całorocznego programu imprez wędkarskich, w tym „Dni Drwący” w Lubiczu połączonego z kiermaszem sprzętu wędkarskiego, przedłużenie ścieżki edukacyjnej EKO-DRWĘCA, popularyzacja dziedzictwa kulturowego LGD Podgrodzie Toruńskie m.in. poprzez wsparcie działalności Muzeum Drukarstwa i Piśmiennictwa w Grębocinie, utworzenie eko-kulturowego szlaku turystycznego (Skłudzewo- Czarne Błoto – Toruń – Grębocin – Gronowo – Złotorya – Brzoza - Cierpice- Wielka Nieszawka, zorganizowanie Rajdu Rowerowego po obszarze LGD Podgrodzie Toruńskie. Jednym z celów operacyjnych strategii Torunia jest współdziałanie środowiska akademickiego z samorządami miasta i regionu oraz przedsiębiorcami. W strategii LGD bliskość uczelni toruńskich została zaliczona do najważniejszych atutów, ponieważ stwarza to możliwość rozwoju dobrze wykwalifikowanej kadry oraz podnosi poziom atrakcyjności inwestycyjnej obszarów gmin podtoruńskich. Również Samorząd Województwa mocno stawia na rozwój i innowację poprzez wykorzystanie zasobów wyższych uczelni w regionie. W 2001 r. przyjęto Regionalną Strategię Innowacji, która jest systematycznie wdrażana. Utworzone zostało Regionalne Centrum Innowacyjności w Bydgoszczy i Centrum Transferu Technologii w Toruniu. Stworzony został system wspierania przedsiębiorstw, w ramach którego powołano m.in. Fundusz Poręczeń Kredytowych, Fundusz Pożyczkowy i Regionalne Centrum Eksportu. Taki kierunek rozwoju województwa mocno koresponduje z celem strategicznym LGD Podgrodzie Toruńskie tj. „Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału”. Dzięki sprzyjającym warunkom rozwoju przedsiębiorczości na poziomie województwa lepiej będzie mogła rozwijać się

przedsiębiorczość wiejska obszaru LGD m.in. poprzez stworzenie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości oraz wspieranie koncepcji zrzeszeń produkcyjnych m.in. produkujących zdrową żywność wysokiej jakości

W **Strategii Innowacji województwa** zakłada się stworzenie szerokopasmowej sieci informacyjnej z punktami dostępowymi w każdym powiecie, spiętej bezpośrednio ze światowym systemem teleinformatycznym. To największe tego typu przedsięwzięcie w Polsce zapewni powszechny na terenie całego województwa szerokopasmowy dostęp do usług teleinformacyjnych, do Internetu i usług sieci inteligentnej, w tym także do przygotowywanej regionalnej warstwy aplikacyjno - usługowej m.in. z zakresu telemedycyny, elektronicznej administracji i nauczania na odległość. Zgodnie z tym kierunkiem rozwoju będzie rozwijać się obszar LGD Podgrodzie Toruńskie, ponieważ jako jeden z celów operacyjnych poprawy jakości życia na obszarach wiejskich został wybrany powszechny dostęp do internetu (Cel operacyjny 5: „Internet dla Podgrodzia”).

Jednym z najważniejszych odniesień do kierunków rozwoju województwa (oraz kraju) jest kierunek związany z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego i kształtowaniem tożsamości regionalnej. Ten obszar działań strategicznych reprezentowany jest bezpośrednio przez charakter LGD, które w pełni tworzone jest w oparciu o inicjatywy społeczne.

Odniesienie do powiązań **strategii rozwoju województwa** ze strategią LGD „Podgrodzie Toruńskie” można znaleźć w wielu zapisach wymienionych wcześniej dokumentów strategicznych.

Nadrzędnym celem rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, określonym w „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego” z 2000 roku, jest „Poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia jego mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”. W celach szczegółowych mówi się m.in. o:

1. Zwiększeniu atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim jako pochodnej jego walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, wysoce sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym.
2. Wzmocnieniu koncentracji potencjału przez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej.
3. Konsolidacji sieci osadniczej i wielofunkcyjnym rozwoju wsi

Wytyczone cele strategiczne dla województwa, znajdują potwierdzenie w możliwościach rozwoju LGD „Podgrodzie Toruńskie”. Hierarchia celów zawarta planach rozwoju województwa zbieżna jest z hierarchią celów proponowanych w strategii rozwoju LGD. Zwłaszcza tak mocno podkreślane cele związane z jak najlepszym wykorzystaniem walorów przyrodniczo-kulturowych i poprawy jakości życia mieszkańców wsi podtoruńskich. Wyróżnione zostały zasady zachowania dziedzictwa kulturowego, które powinny być uwzględniane w rozwoju:

- zachowania dziedzictwa kulturowego w stanie umożliwiającym jego przetrwanie dla przyszłych pokoleń.
- dbałości o integralność zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych.

Jednocześnie **plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego** określa, iż dla zachowania dziedzictwa kulturowego województwa dla potrzeb przyszłych pokoleń, konieczne jest kontynuowanie działań w zakresie ochrony walorów krajobrazu kulturowego poprzez:

- ochronę zasobów średniowiecznej architektury,
- poprawę zagospodarowania istniejących szlaków turystycznych w niezbędne urządzenia z zakresu ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej,
- rozwój agroturystyki w istniejących i nowych gospodarstwach rolnych na terenie województwa na bazie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych, poprawę czystości wód powierzchniowych.

Przy budowaniu LSR LGD uwzględniła także założenia strategiczne powiatu Toruńskiego, ponieważ wszystkie te gminy leżą w granicach administracyjnych tego powiatu i są z nim ściśle związane. Cele operacyjne **Strategii Rozwoju Powiatu Toruńskiego**:

- **Rozwinięta przedsiębiorczość**
- Poziom edukacji zbliżony do standardów Unii Europejskiej
- **Powiat atrakcyjnym rynkiem inwestycyjnym**
- **Wysoki poziom życia na obszarach wiejskich**
- Dobrze rozwinięta sieć infrastruktury technicznej
- **Stan środowiska naturalnego terenów wiejskich spełniający wymogi dyrektyw Unii Europejskiej**

- **Dobry stan zdrowia mieszkańców powiatu**
- **Aktywne społeczeństwo**
- Malejąca przestępczość w powiecie
- **Stworzenie zintegrowanego systemu koordynacji działań związanych z bezpieczeństwem mieszkańców powiatu z Toruniem**
- Mniejsza liczba wypadków na drogach
- **Wykorzystane walory turystyczno-krajoznawcze.**

Wyróżnione cele bezpośrednio korespondują z celami operacyjnymi LGD Podgrodzie Toruńskie i wspierają założenia strategii powiatowej. Taka spójność zwiększa szanse realizacji zadań wytyczonych przez LGD.

Strategia LGD w oczywisty sposób odnosi się bezpośrednio do **strategii gminnych**, bazując nie tylko na danych zawartych w diagnozie obszaru, ale także biorąc pod uwagę cele strategiczne poszczególnych gmin. Wszystkie zaplanowane działania bezpośrednio nawiązują do planów poszczególnych gmin. W związku z wysokim zaangażowaniem władz samorządowych w prace na strategią LGD nie dostrzeżono żadnych niezgodności ze strategiami gminnymi.

Pod uwagę wzięte zostały następujące dokumenty:

- Strategia Rozwoju Gminy Wielka Nieszawka do 2010 roku, przyjęta przez Radę Gminy uchwałą Nr XIII/76/00 z dnia 4 lutego 2000 roku;
- Strategia Rozwoju Gminy Zawieś Wielka do roku 2010,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zławieś Wielka, Zarząd Gminy Zławieś Wielka, 1999 r.,
- Strategia Rozwoju Gminy Zławieś Wielka do 2010 roku, zakład Studiów Miejskich i Rekreacji IG UMK, Toruń 2000,
- Program Rozwoju Lokalnego Gminy Zławieś Wielka 2004-2013.
- Strategia Rozwoju Gminy Lubicz z 1999 roku, przyjęta przez Radę Gminy na sesji w dniu 22 grudnia 1999 r. uchwałą nr XVII/274/99.
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Lubicz z 2005 roku,
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz”.

Cele wspólne i podobne:

- 1) rozwój funkcji turystyczno – wypoczynkowo – rekreacyjnych,*
- 2) rozwoju funkcji mieszkaniowej (rezydencjalnej) i pod budownictwo gospodarcze,*
- 3) rozwój pozarolniczych miejsc pracy na wsi*
- 4) poprawa jakości i aktywności życia mieszkańców gmin*

We wszystkich tych dokumentach strategicznych pojawiały określono kierunki rozwoju uwzględniające lokalne zasoby. LGD opierają się na danych z tych dokumentów oraz innych aktualnych danych określiła stan wyjściowy obszaru i na tej podstawie, z uwzględnieniem kierunków rozwoju oraz planów samorządów gminnych dopełniła koncepcję rozwoju obszaru Podgrodzia Toruńskiego, skupiając się przede wszystkim na uzupełnieniu i stworzeniu nowej jakości w rozwoju opartym na inicjatywie oddolnej oraz innowacji.

Porównując plany działania LGD „Podgrodzie Toruńskie”, można powiedzieć, iż wpisują się one doskonale w wyżej wymienione uwarunkowania i plany rozwoju województwa i regionu.

LSR jest komplementarna z **Regionalnym Programem Operacyjnym** dla Województwa Kujawsko – Pomorskiego (RPO), gdzie m.in. mowa jest o:

- w działaniu 2.6. - o promocji znaczenia środowiska przyrodniczego i promocji zasobów przyrodniczych, co zbieżne jest z celem 2 LSR oraz z działaniem 1.4., gdzie mowa jest o promocji technologii przyjaznych środowisku
- w działaniu 3.1. i 3.3, gdzie mowa jest o rozwijaniu infrastruktury z zakresu oświaty i kultury, co jest zbieżne z proponowaną funkcją edukacyjną ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”
- w działaniu 5.1. i 5.5., gdzie mowa jest o wspieraniu lokalnych firm, w szczególności w zakresie wspierania ich inwestycji oraz ich działań służących promowaniu lokalnych marek, co jest zbieżne z celami 1.3 i 1.4. LSR oraz przede wszystkim celem 2.3. LSR
- w całej Osi 6, gdzie mowa jest o promocji turystyki, co koresponduje z celem 2 LSR zaprezentowanym w macierzy logicznej LSR

LSR jest również komplementarna z **Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki** (PO KL), w szczególności

- z planem działania dla Priorytetu IX, gdzie mowa jest o oddolnych inicjatywach edukacyjnych na terenach wiejskich, co koresponduje z proponowanymi priorytetami

wsparcia w działaniu „Małe projekty”, gdzie mowa jest m.in. o edukacji w zakresie ginących zawodów wiejskich oraz edukacji na rzecz promocji rzemiosła lokalnego

- z planem działania dla Priorytetu VII, gdzie mowa jest o promocji integracji społecznej, co koresponduje z założonym priorytetem 1.3. LSR, mówiącym o potrzebie wspierania inicjatyw integrujących lokalne społeczności, w tym: osób napływowych, niepełnosprawnych oraz osób w podeszłym wieku

- Działaniem 5.3., gdzie mowa o promocji zatrudnienia w oparciu o lokalne zasoby ludzkie i zasoby przyrodnicze,

LSR zgodna jest również ze **Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko - Pomorskiego do 2010 roku**, szczególnie w odniesieniu do Rozdziału IV , gdzie mowa jest o strategii rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa. W części 3.2. oraz 3.3. tego dokumentu proponuje się wspierać inicjatywy na rzecz promocji środowiska przyrodniczego, jego walorów oraz promocji środowiska kulturowego wsi. LSR komplementarna jest również w odniesieniu do Działania 1.2. z tegoż dokumentu, gdzie mówi się o wspieraniu infrastruktury społecznej, w tym- służącej edukacji lokalnej, integracji społecznej oraz podnoszeniu jakości życia na terenach wiejskich.

LSR w części dotyczącej promocji technologii służących ochronie środowiska (Cel 1.4.) spójna jest z zapisami „**Strategii ochrony środowiska województwa kujawsko – pomorskiego**”, gdzie m.in. mowa jest o promowaniu zrównoważonego rozwoju w oparciu o przemiany w codziennym życiu ludzi.

LSR odpowiada wreszcie na wyznaczone kierunki rozwoju zdefiniowane w **Strategii Rozwoju Powiatu Toruńskiego** w celu strategicznym pod nazwą „Wykorzystane walory turystyczno – krajoznawcze”, korespondującym w sposób bezpośredni z celem 2 LSR, w szczególności zaś celem 2.2. i 2.3. LSR koresponduje bezpośrednio również z celem strategicznym pod nazwą „Aktywne społeczeństwo” – nawiązującym z kolei do inicjatywy budowy szlaku turystycznego „Szlamami Podgrodzia Toruńskiego”, po części przebiegającym wzdłuż planowanych przez Powiat Toruński dróg rowerowych.

15. Planowane działania i przedsięwzięcia realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR

LGD „Podgrodzie Toruńskie” zamierza występować lub wystąpiła o środki z innych programów, niż PROW na realizację zapisanych w LSR celów priorytetowych.

W szczególności zamierza skorzystać ze wsparcia oferowanego przez PO KL, w działaniu 9.5. „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich” na programy:

- edukacji w zakresie tradycyjnych zawodów wiejskich oraz ginących zawodów wiejskich
- edukacji w zakresie bezpieczeństwa publicznego, w tym bezpieczeństwa w Internecie
- edukacji poprzez integrację w oparciu o lokalne zasoby kulturowe, w tym – muzea wiejskie

W ramach PO KL LGD zamierza również starać się o wsparcie dla promocji technologii przyjaznych środowisku naturalnemu poprzez działania informacyjno - promocyjne, gdzie w działaniu 5.3. mowa jest o promocji zatrudnienia w oparciu o lokalne zasoby.

LGD zamierza wystąpić również o środki do RPO WK-P w działaniu 5.5 Promocja i rozwój markowych produktów, gdzie za takowe uznać zamierzamy lokalne muzea wiejskie i ich produkty.

LGD ma zamiar wystąpić do Fundacji Wspomagania Wsi o dotację w konkursie „Kultura bliska”, gdzie zamierzamy uzyskać dofinansowanie do projektu „Lokalny zespół muzyczny szansą ratowania wielokulturowego dorobku pogranicza zaborów”.

LGD chce również pozyskać środki z Fundacji Współpracy Polsko - Niemieckiej dla potrzeb odnowy i konserwacji cmentarzy poniemieckich znajdujących się na terenie LSR.

Projekty te będą realizowane przez LGD i będą miały charakter wspierający działania realizowane przez podmioty korzystające z PROW w ramach Osi 3 (szczególnie „Małe projekty” i „Odnowa wsi”).

W składanych aplikacjach nie nastąpi podwójne finansowanie etatów pracowników biura na cele, które są finansowane w ramach LSR. Wszelkie koszty osobowe rozliczane w nich będą na zasadzie umów- zleceń dla osób nie będących pracownikami Biura LGD. Zabezpieczenie przed podwójnym finansowaniem tym samych działań z dwóch różnych źródeł dotyczy w szczególności działań finansowanych z PO KL oraz operacji finansowanych z „Małych projektów” w ramach działania PROW „Wdrażanie LSR”. W tym miejscu każdorazowo, gdy LGD będzie zamierzała skorzystać ze wsparcia w ramach PO KL oraz innych środków UE - Biuro LGD obowiązkowo przedstawi zarządowi LGD opis linii demarkacyjnych pomiędzy planowanymi przez LGD działaniami a operacjami zaplanowanymi w ramach PROW przez beneficjentów LSR. W przypadku nakładania się

zakresów realizowanych projektów LGD odstąpi od ich realizacji na rzecz beneficjentów działania „Wdrażanie LSR”.

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.

Zaplanowane w LSR priorytety wsparcia winny skutkować w momencie zakończenia realizacji LSR w 2015 roku następującym wpływem:

- poprawą wiedzy i świadomości mieszkańców obszaru objętego LSR oraz innych mieszkańców regionu w zakresie posiadanych zasobów kulturowo – przyrodniczych tego obszaru, a także zwiększeniem oferty turystycznej, w tym agroturystycznej – co koresponduje z zapisami Strategii Rozwoju Województwa mówiącymi o promocji zasobów regionu w celu rozwoju turystyki

- zwiększeniem dostępności ludności do miejsc rekreacji i wypoczynku, świetlic wiejskich, pracowni internetowych, parków, skwerów itp. poprawiających jakość życia, co bezpośrednio uznano za jeden z najważniejszych priorytetów rozwoju terenów wiejskich w regionie, we wspomnianym już powyżej dokumencie mowa o tych działaniach jest kilkakrotnie.

- zwiększenie poziomu integracji społecznej, w tym inkluzja społeczna osób starszych, niepełnosprawnych oraz- powszechnie obecnych na terenie „Podgrodzia Toruńskiego” osób napływowych, które mają problemy ze zintegrowaniem się z lokalnym środowiskiem. Do 2015 roku – poprzez imprezy plenerowe, festyny, wspólne biesiadowanie i świętowanie chcemy stworzyć stałe ramy wymiany społecznej oraz integracji, w celu zagospodarowania kapitału społecznego będącego dotąd w ukryciu, o czym wspomniano w analizie SWOT tejże LSR. W tenże sposób zamierzamy stworzyć modelowy dla całego regionu warsztat integracji społecznej na terenach podmiejskich,

- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego, w szczególności w odniesieniu do wsi podmiejskich. Zamierzamy podnieść jakość życia mieszkańców poprzez stworzenie na tym terenie społeczności świadomych zagrożeń i wspólnie zapobiegających im. Tego typu działania przewidziano do priorytetowej realizacji w regionie kujawsko – pomorskim zapisując je zarówno w „Strategii rozwoju województwa, jak i przede wszystkim w wojewódzkiej „Strategii rozwiązywania problemów społecznych”

- do 2015 roku zamierzamy stworzyć aktywny system wspierania rozwoju przedsiębiorczości służącej promocji technologii przyjaznych środowisku, co z kolei stanowi ważny priorytet opisany w „Strategii ochrony środowiska województwa kujawsko –

pomorskiego”, gdzie mowa jest o wspieraniu zrównoważonego rozwoju regionu m.in. poprzez promocję systemów energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz promocję wytwarzania i dystrybucji tego typu instalacji.

- LSR przyczynić się ma do wspierania i promocji prywatnych i społecznych muzeów wiejskich znajdujących się obecnie lub planowanych do utworzenia na terenie LSR. Inicjatywy te służą zachowaniu dziedzictwa kulturowego oraz jednocześnie stanowią ciekawe atrakcje turystyczne. Jako takie ubogacą one ofertę turystyczną całego regionu i wpiszą się w wachlarz atrakcji znajdujących się wzdłuż szlaków turystycznych

- dzięki LSR powstanie kompleksowy produkt turystyczny w postaci ścieżki „Szlakami Podgrodzia Toruńskiego”, ubogacający ofertę turystyczną (w tym agroturystyczną) powiatu toruńskiego, jak i będący uzupełnieniem oferty turystycznej Torunia.

- przyjęte priorytety wsparcia do 2015 roku powinny przynieść efekt w postaci reorientacji uzyskiwanych źródeł dochodów nielicznych już na tym terenie rolników - różnicowania działalności rolniczej w kierunku rozwoju wysoce kwalifikowanej turystyki wiejskiej i agroturystyki weekendowej nastawionej na mieszkańców Torunia i Bydgoszczy. W ten sposób LSR przyczynić się powinna do zaspokajania potrzeb rekreacyjno - wypoczynkowych nie tylko mieszkańców trzech gmin objętych LSR, ale i mieszkańców dwóch największych miast regionu. Jako takie działanie to komponuje się z zapisami określonymi w „Strategii rozwoju województwa do 2010 roku”.

17. Informacja o załącznikach

Płyta CD – Lokalna Strategia Rozwoju